

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

бульв. Дружби народів, 28, м. Київ, 01103, код ЄДРПОУ 40381452

РІШЕННЯ

12.01.2017

м. Київ

№ 12

Про схвалення Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні

Відповідно до частини першої статті 8, частини першої статті 11 Закону України "Про запобігання корупції", пункту 9.3 Регламенту Національного агентства з питань запобігання корупції, затвердженого рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 12 квітня 2016 року № 1, з метою створення інструментів отримання достовірної інформації щодо кількісних та якісних показників корупції згідно з пунктом 2 розділу I Завдань і заходів з виконання Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, Національне агентство з питань запобігання корупції

ВИРІШИЛО:

1. Схвалити Методику стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні, що додається.

2. Департаменту антикорупційної політики апарату Національного агентства з питань запобігання корупції забезпечити організацію здійснення дослідження на підставі Методики, схваленої пунктом 1 цього рішення.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Національного агентства з питань запобігання корупції Рябошапку Р.Г.

Голова

Н. Корчак

СХВАЛЕНО

Рішення Національного агентства
з питань запобігання корупції
12 січня 2017 року № 12

**МЕТОДИКА СТАНДАРТНОГО ОПИТУВАННЯ
ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ**

(за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні
Проект «Підтримка діагностики, моніторингу та переслідуванню корупції в Україні»)

ЗМІСТ

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ МЕТОДИКИ	3
1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІЇ	5
1.1. КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	5
1.2. ПРОЦЕДУРА ОТРИМАННЯ ДАНИХ	6
1.3. РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ КОРУПЦІЇ	7
1.4. СФЕРИ ОЦІНЮВАННЯ	8
2. СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІЇ	10
2.1. ОПЕРАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЙНА ПРАКТИКА»	10
2.2. ПОКАЗНИКИ СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ	11
2.3. ПОКАЗНИКИ КОРУПЦІЇ ЗА СФЕРАМИ ОЦІНЮВАННЯ	12
2.4. ІНТЕГРАЛЬНІ ОЦІНКИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	15
3. ОСОБЛИВОСТІ ПІЛОТНОГО/ПЕРШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	17
3.1. ДИЗАЙН ОПИТУВАННЯ ТА ОБСЯГ ВИБІРКИ	17
3.2. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОПИТУВАННЯ	18
3.3. ОСОБЛИВОСТІ ОБРОБКИ ДАНИХ	21
3.4. ВИМОГИ ДО ВИКОНАВЦЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	22
ДОДАТОК А. ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОПИТУВАННЯ	23
А.1. АНКЕТА ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ	23
А.2. АНКЕТА ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ	37
А.3. АНКЕТА ОПИТУВАННЯ ЕКСПЕРТІВ	52
А.4. ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ ІНТЕРВ'ЮЕРА ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ	60
А.5. ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ ІНТЕРВ'ЮЕРА ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ	62
А.6. ФОРМА ЗВІТНОСТІ ІНТЕРВ'ЮЕРА	64
А.7. ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ СУПЕРВАЙЗЕРА ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ	65
А.8. ФОРМА ЗВІТНОСТІ СУПЕРВАЙЗЕРА	67
ДОДАТОК Б. ПРОЕКТ ТЕХНІЧНОГО ЗАВДАННЯ НА ПРОВЕДЕННЯ ПІЛОТНОГО ОПИТУВАННЯ ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	68

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ МЕТОДИКИ

Методика розроблена з метою створення уніфікованого інструментарію моніторингу ситуації у сфері протидії корупції в Україні, який дозволить фіксувати динаміку показників поширеності корупції та сприйняття населенням ефективності антикорупційної діяльності.

Особливістю поточної ситуації в Україні є запровадження нової моделі політики у сфері запобігання і протидії корупції, яка передбачає діагностику ситуації з корупцією та оцінювання результатів впливу на неї на основі «ключових індикаторів успіху». Це має забезпечити перетворення антикорупційної діяльності в системну та цілеорієнтовану. У якості безпосереднього завдання створення такого моніторингу передбачено Законом України «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)» від 14 жовтня 2014 року № 1699-VIII.

Необхідність розробки та запровадження **спеціального соціологічного інструментарію як базового елементу системи оцінювання рівня корупції** обумовлена сучасними вимогами до механізмів розробки та реалізації державної антикорупційної політики, що містяться, зокрема, в Конвенції ООН проти корупції (2003), де наголошується на обов'язковості для держави мати механізми моніторингу ситуації з корупцією та ефективності протидії корупції. Конкретизація цих положень міститься в рекомендаціях міжнародних моніторингових структур. Зокрема, в рамках Третього раунду Стамбульського плану дій з протидії корупції ОЕСР була визначена Рекомендація 1.3.: «проводити регулярні дослідження корупції з метою забезпечення аналітичної бази для моніторингу реалізації Антикорупційної стратегії та розробки її подальших поновлень». Такі дослідження повинні проводитися на державне замовлення з проведенням відкритого і справедливого конкурсного відбору виконавців.

В Україні відсутня методика моніторингу та оцінювання рівня корупції, яка може бути використана у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики. Хоча проводились численні дослідження поширеності та чинників корупції, однак їх результати досить складно використовувати для формування та оцінювання ефективності державної антикорупційної політики. Вони не пов'язані між собою спільністю концептуальних засад та методології, розуміння корупції відірване від правових визначень, їх вибірка часто обмежена, використовуються західні методики, що слабо адаптовані до українських реалій, тощо. Наявна в таких дослідженнях методична та методологічна некоректність може призводити навіть до викривлення реальної картини, перебільшення одних вимірів "української корупції" та замовчування інших. Отримана інформація часто видається сумнівною через політичну заангажованість, методичну некоректність, нечіткість уявлень про природу та форми корупції у самих дослідників, тощо.

Положення щодо необхідності моніторингу антикорупційної діяльності були імплементовані в українське антикорупційне законодавство:

1. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VIII на Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) покладено підготовку проекту щорічної національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики, яку має затверджувати Верховна Рада України (ст. 18). Ця доповідь має містити узагальнений аналіз ситуації щодо корупції, що передбачає використання результатів опитувань населення чи окремих соціальних груп щодо корупції та протидії корупції, впливу здійснюваних заходів на рівень корупції (ст. 20). Оскільки така доповідь передбачає динамічне порівняння

ситуації в різні роки, інформація, на якій він базується, може бути релевантною та якісною лише за умов, що вона отримується за уніфікованою методологією, яка базується на законодавчих визначеннях форм та проявів корупції. Саме такий підхід має застосовуватись НАЗК при виконанні досліджень стану корупції в Україні, що передбачені п. 5 ч.1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції».

2. Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2015-2017 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року №265, одним із очікуваних результатів має «формування та реалізацію державної антикорупційної політики на основі **результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинники, які її обумовлюють, впровадження ефективного моніторингу та координації реалізації антикорупційної політики незалежним спеціалізованим органом із залученням представників громадянського суспільства**». Для досягнення цього передбачається створення інструментів отримання достовірної інформації щодо кількісних та якісних показників корупції, зокрема, «затвердження та апробації загальнонаціональної методики оцінки рівня корупції».

Розробка національної системи оцінювання рівня корупції має базуватись на наступних засадах.

1. Державна антикорупційна політика може бути реальною та ефективною лише за умови виведення проблематики корупції зі сфери ідеологічних спекуляцій та політичних маніпуляцій, що буде досягатись, зокрема, через використання інструментів для вимірювання реальної корупції, а не міфів масової свідомості, продуктів мас-медіа та політичної пропаганди.

2. Методика вимірювання рівня корупції має бути прозорою та доступною для громадськості як щодо інструментів, так і щодо результатів, забезпечуючи можливість перевірки даних та їх інтерпретації. Це дозволить досягти не лише уніфікації та стандартизації на інструментальному рівні, але й підвищить довіру до державної антикорупційної політики, забезпечить органічність поєднання зусиль держави та громадянського суспільства.

3. Методика оцінки рівня корупції має забезпечувати коректне поєднання об'єктивних та суб'єктивних (оціночних) даних, тобто оцінки *сприйняття* стану та поширеності корупції повинні тлумачитись з урахуванням даних про *реальні корупційні практики*.

4. Інформація про стан корупції за своїми показниками та способами отримання має бути максимально наближена до якісних стандартів інформації, які застосовуються для потреб державного регулювання в інших сферах. Зокрема, вона має узгоджуватись з об'єктивними даними, що використовуються в Національній доповіді щодо реалізації антикорупційної політики (ст. 20 Закону України «Про запобігання корупції»).

1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІЇ

Методика стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні пропонується як стандартизований інструментарій систематичного моніторингу та оцінки рівня корупції та результативності антикорупційної діяльності в Україні.

Зміст та процедура такого опитування (опитувань) мають відповідати меті та завданням державного моніторингу ситуації у сфері протидії корупції, а також узгоджуватись з іншими методами, які використовує НАЗК та інші уповноважені органи. Для забезпечення цього необхідно враховувати, що отримання інформації про поширеність реальних корупційних практик та узгодження таких даних з оцінками суб'єктивного сприйняття корупції є надзвичайно складним завданням з огляду на численні концептуальні та методичні проблеми. Перш за все, це пояснюється суперечливістю самого феномена корупції, неоднозначністю співвідношення соціокультурних уявлень про корупцію, законодавчих визначень та стереотипів масової свідомості

1.1. КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

При формулюванні концепції стандартного опитування має бути враховано існування двох базових дослідницьких стратегій, які не лише взаємодоповнюють одна одну, а й конкурують.

А. Перша модель орієнтована на вимірювання параметрів феномену *сприйняття корупції* як специфічного виміру масової свідомості.

Б. Друга – на оцінювання рівня *поширеності корупційних практик в реальних відносинах*.

Світовий досвід свідчить про певну «конкуренцію» цих підходів (дослідницьких стратегій), що ґрунтується на реальних недоліках та перевагах кожного з них¹. Навряд чи виправданим буде повне виключення одного з цих підходів. Їх відмінності та обмеження повинні враховуватись, а їх співвідношення в межах національних чи міжнародних методологій оцінювання рівня корупції має визначатись метою та завданнями такого оцінювання чи моніторингу.

Зважаючи на потреби та особливості моніторингових повноважень НАЗК, в рамках *методології стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні* певну перевагу має бути надано моделі **оцінки рівня поширеності реальних корупційних практик**. Можливості такої дослідницької стратегії містять імманентно їй властиві певні обмеження щодо сфер, де відповідна оцінка може бути отримана. Перш за все, це стосується «великої корупції» (корупція на вищих щаблях влади) та політичної корупції.

Методологічне пояснення. Оцінка рівня корупції є прагматичним (а не чисто дослідницьким) інструментом, що орієнтований на потреби державного управління у сфері протидії корупції. Перш за все, це необхідність знати реальні масштаби явища та мати певні орієнтири для визначення ефективності (результативності) діяльності уповноважених державних органів і державної антикорупційної політики загалом шляхом отримання динамічних щорічних оцінок за уніфікованими стандартними показниками.

¹ Докладно див.: Засади методології оцінювання рівня корупції в Україні /О.В. Сердюк, І.М. Осика, М.Ю. Огай, О.В. Волянська. – К.: Аттіка–Н, 2010.

Разом з тим, вказана дослідницька стратегія має *суттєве обмеження*: вона не може зафіксувати поширеність «*великої корупції*» (йдеться про корупційні практики у вищих органах влади, політичну корупцію тощо). Перш за все необхідно враховувати неможливість отримання повного уявлення про «*політичну корупцію*». Міжнародні документи не містять чітких визначень її природи та основних різновидів. В національному політичному середовищі в умовах розмитості та незрілості демократичних традицій розмежування корупції та прийомів політичного впливу /наприклад, лобювання/ залишається нечітким. Тому національна система оцінювання рівня корупції феномен політичної корупції може фіксувати переважно на рівні *сприйняття як феномена масової свідомості і додатково – на основі експертних оцінок*.

Проблема корупції (як предмету оцінки на основі використання інструментів діагностики громадської думки) є ідеологічно та політично чутливою. Тому при орієнтації на дослідницьку модель «*сприйняття корупції*» існує постійний ризик отримання «*соціологічних артефактів*» – інформації не про реальний стан речей, а про певні стереотипи ставлення до проблеми, що виникають під впливом ЗМІ та конкуруючих між собою політичних сил. Особливо високим зазначений ризик стає в конфліктному суспільстві. Однак повне виключення цієї дослідницької стратегії обмежує уявлення про реальну ситуацію щодо корупції, оскільки в «*політичному (маніпулятивному) сенсі*» більше значення має навіть не те, яким є стан корупції насправді, а що про це думають, якими чи чікими стереотипами оцінок люди оперують.

1.2. ПРОЦЕДУРА ОТРИМАННЯ ДАНИХ

Основою національної системи оцінювання рівня корупції має бути *щорічне базове тематичне вибіркове опитування населення та представників бізнесу*, яке доповнюється опитуванням за окремим інструментарієм також і експертів . За змістом та процедурою отримання даних такі опитування мають відповідати завданням оцінювання та встановленим критеріям якості інформаційного забезпечення, що використовуються при розробці та реалізації державної антикорупційної політики. В подальшому має відбуватись аналітична інтеграція результатів опитування та об'єктивних даних (статистичні дані, кількісно-якісна інформація звітності відповідних органів).

Необхідно враховувати кілька принципових вимог до процедури отримання даних.

1. *Рівень репрезентативності та вимоги до розміру вибірки*. Надійність даних вибіркового опитування населення та підприємців має бути достатньою для оцінювання рівня корупції в розрізі регіонів (або областей) та секторів публічної і приватної сфери, а також коректного відображення ситуації для деяких специфічних цільових груп, перш за все – суб'єктів підприємницької діяльності. Зважаючи на важливість окремих секторів оцінювання, в межах публічної сфери статистична надійність має бути забезпечена щодо тих, контакти з якими у респондентів можуть бути немасовими. Наприклад, за даними останніх національних опитувань контакти з судами мають не більше 8% населення.

2. *Інструментарій опитування* має базуватися на чітко визначеній системі показників, яка, на відміну від традиційних соціологічних досліджень, має досить обмежений характер, оскільки:

а) призначена для відображення переважно основної «*об'єктивної*» *інформації про реальну поведінку*;

б) має бути простою та уніфікованою (достатньою для проведення повторних досліджень);

в) має максимально узгоджуватись з об'єктивними показниками, що використовуються у Національній доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики (ст. 20 Закону України «Про запобігання корупції»), та передбаченими законодавством індикаторами ефективності антикорупційної політики.

3. *Узгодженість даних.* Стандартне вибіркве опитування населення щодо рівня корупції також потребує узгодження з державними вибірковими обстеженнями населення, які проводить Державна служба статистики України. Це, зокрема стосується показників соціально-демографічної стратифікації населення, виділення галузей народного господарства, структури доходів та витрат населення, показників зайнятості тощо. Важливою обставиною, яка зумовлює необхідність узгодження методології вимірювання рівня корупції та методології державних вибіркових обстежень, є те, що аналіз корупції та її чинників має проводитись за методологією та показниками, що використовуються у державній соціально-економічній політиці. Крім того, доцільним є забезпечення можливості використання даних державних вибіркових обстежень населення, в яких вимірюються основні соціально-економічні показники, для підвищення якості вимірювання та аналізу чинників такого складного явища, як корупція.

1.3. РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ КОРУПЦІЇ

Корупція є складним об'єктом дослідження, оскільки її масштаби та її прояви можна тлумачити по-різному. Існують такі підходи:

а) розуміння корупції, яке базується на *прийнятих в конкретному суспільстві уявленнях про види поведінки*, що належать до корупційних. Таке тлумачення найчастіше не узгоджується з правовими визначеннями, масова свідомість ознакою корупційності схильна наділяти ширший перелік повсякденних політичних чи управлінських практик. Таке тлумачення корупції не може бути концептуальною основою для дослідження, але як специфічний стан масової свідомості воно має бути враховане при розробці інструментарію дослідження та інтерпретації результатів;

б) розуміння корупції в міжнародних політичних та політико-правових документах, зокрема в актах міжнародних організацій, що належать до «м'якого» міжнародного права і в яких даються широкі *визначення соціологічного та політологічного типу* (наприклад, виділення таких різновидів, як непотизм, фаворитизм тощо);

в) *«законодавче визначення»* – розуміння корупції та її окремих різновидів на основі *законодавчих приписів про відповідальність за корупційні правопорушення*, а також кореспондуючі з ними положення про превентивні заборони та обмеження для суб'єктів, які спеціально визначені законом.

Саме останній підхід є найбільш придатним для оцінювання рівня корупції в контексті завдань державної антикорупційної політики, оскільки вона не може базуватись на розширеному (соціальному) тлумаченні форм та проявів корупційної поведінки, а повинна бути узгоджена з законодавчими визначеннями корупційної поведінки.

Базові положення містить Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VIII:

«корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність»;

«корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей»;

Однак пряме використання такого визначення в опитувальниках не можливе і потребує виконання двох умов:

а) опитувальники мають виключати можливість самооцінки респондентами певних ситуацій за критеріями наявності чи відсутності ознак корупції як основного способу ідентифікації корупційних практик. *Опитувальники можуть лише фіксувати певні дії, вчинки, рішення тощо, які є зовнішніми ознаками корупційної поведінки та базуються на законодавчих приписах про відповідальність (кримінальну, адміністративну та дисциплінарну);*

б) такі зовнішні ознаки мають бути змістовно визначені на основі складів корупційних правопорушень, що базуються на законодавчих приписах про відповідальність. Слід зазначити, що ці приписи охоплюють фактично всі основні різновиди корупційних практик, оскільки в цій частині нове українське законодавство узгоджується з міжнародними стандартами.

Склади корупційних правопорушень, викладені в главі 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» та в 19 статтях Кримінального кодексу України. Важливо, що статтю 45 ККУ відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року було доповнено приміткою, в якій встановлено перелік злочинів, що належать до корупційних. Загалом було визначено 19 складів корупційних злочинів. Ця інформація дозволяє більш коректно формулювати запитання, що включаються до Опитувальників. Однак при цьому слід враховувати, що поза межами дослідження залишається частина корупційних практик, в яких прямо чи опосередковано відсутній потерпілий (наприклад, привласнення чи розкрадання шляхом зловживання службовим становищем) і які можуть бути зафіксовані лише в оцінках сприйняття ситуації.

1.4. СФЕРИ ОЦІНЮВАННЯ

Хоча завданням дослідження є визначення поширеності корупції в Україні загалом, така оцінка буде штучною без урахування особливостей окремих суспільних сфер та інститутів. Попередні дослідження, що були проведені в Україні, дозволяють зробити висновок про необхідність розмежування оцінювання корупційних практик різних сфер та інститутів. Необхідність диференційованого підходу передбачена і в базових документах державної антикорупційної політики.

Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2015-2017 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, також виділяє «сфери, що

найбільш вражені корупцією», акцентуючи увагу на необхідності диференційованого підходу до різних інститутів та секторів не лише публічної сфери, але й приватної.

Фактично на основі стандартного опитування визначається рівень корупції в окремих сферах (що будуть названі далі), а рівень корупції в Україні загалом може бути отриманий лише аналітичним шляхом побудови інтегрального показника (індексу), в якому об'єднуються секторальні оцінки.

Підставами для виділення сфер оцінювання та розмежування секторів (інститутів) в межах окремих сфер є такі обставини:

- поділ на приватну сферу (недержавний сектор загалом) та публічну (органи державної влади та місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права);
- галузевий поділ народного господарства (освіта, охорона здоров'я, соціальні послуги, тощо);
- наявність специфічних процедур надання послуг чи здійснення певних видів діяльності;
- наявність підвищених ризиків корупційної поведінки, а також існування стійких стереотипів масової свідомості, «маркування» певних сфер як «дуже корумпованих»;
- включеність у певну сферу значного числа осіб або поширеність та масовість деяких видів діяльності.

Базуючись на таких критеріях доцільно виділяти такі сфери:

- сфера публічного адміністрування (надання адміністративних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування);
- державні закупівлі;
- реалізація контрольно-наглядових функцій органів державної влади та місцевого самоврядування;
- правоохоронна діяльність (діяльність поліції, прокуратури, служби безпеки);
- надання судових послуг та виконання судових рішень;
- діяльність дорожньої (патрульної) поліції;
- формування органів державної влади та місцевого самоврядування (вибори; прийняття рішень; кадрова політика);
- освіта (вища; загальна; дошкільна)
- охорона здоров'я;
- приватний сектор економіки.

Наведений перелік не є вичерпним, оскільки зважаючи на певні суспільні потреби чи можливості, він може доповнюватись іншими суспільними секторами та інститутами. Однак загалом цей перелік є достатнім для отримання інтегральної оцінки рівня корупції в Україні.

2. СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІЇ

Призначення показників полягає в тому, щоб забезпечити можливість кількісного вимірювання поширеності корупційних практик. Саме на основі показників формулюються питання або блоки питань опитувальників. Система показників є операційною моделлю «корупційної практики». Нижче наведена загальна система показників, яка потребує адаптації до конкретних сфер чи секторів оцінювання з метою визначення наявності та рівня поширеності відповідних практик².

2.1. ОПЕРАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЙНА ПРАКТИКА»

Показники, що описують феномен «корупційна практика», поділяються на декілька типів (груп).

Базові показники є основою операціональної моделі і мають таку структуру.

Фіксує показники.

1.) *Наявність та частота контактів особи з державними та недержавними інститутами, у сфері відносин з якими законодавчо визнається можливість виникнення корупційних практик.*

Українське законодавство дозволяє сформулювати вичерпний перелік таких інститутів (посадових осіб) та види послуг чи функцій, що вони надають чи реалізують. Наприклад, державні послуги надають приблизно сімдесят органів державної влади та місцевого самоврядування. При створенні інструментарію опитувань має бути забезпечено максимально точно відтворення змісту (предмету) контактів з суб'єктами надання державних послуг, оскільки без цього неможлива оцінка рівня секторальної корупції. Особливістю цього показника є те, що в цьому разі можуть використовуватись лише прямі запитання. Як і у більшості аналогічних досліджень найбільш виправданим буде отримання інформації за базовий період – останні 12 місяців.

2.) *Наявність в ситуаціях, зафіксованих на основі попереднього показника, ознак, які дозволяють кваліфікувати такі ситуації як «ситуації з ознаками корупційних практик».*

У цьому разі йдеться про найбільш важливий показник, який безпосередньо фіксує кількісний вимір рівня корупції. До таких кваліфікуючих ознак, які мають бути використані для операціоналізації цього показника на рівні запитань в опитувальниках, можуть бути віднесені такі дії:

- вимагання неправомірної вигоди (хабара);
- пропозиція неправомірної вигоди (хабара);
- давання неправомірної вигоди (хабара);
- одержання неправомірної вигоди (хабара) на вимогу;
- одержання неправомірної вигоди (хабара) без вимоги;
- незаконний подарунок;

² Детальніше див.: Засади методології оцінювання рівня корупції в Україні /О.В. Сердюк, І.М. Осика, М.Ю. Огай, О.В. Волянська. – К.: Аттіка-Н, 2010.

- торгівля впливом у різних формах: використання зв'язків, «блату» та інше, у тому числі «обмін послугами»;
- непередбачені законом платежі, які в момент угоди не можуть бути чітко ідентифіковані (наприклад, благодійні внески, примушування до використання послуг посередників тощо).

Методологічний коментар. В інструментарії використовуються прямі запитання, однак вони формулюються в максимально нейтральній формі, уникаючи будь-яких оціночних понять негативної забарвленості. Наприклад, замість поняття хабар (неправомірна вигода) використовуються вирази – «неформальні платежі», «платежі особисто посадовій особі» тощо. Звичайно, не використовується або використовується обмежено і сам термін корупція. Разом з тим, є ситуації, коли використання такої термінології необхідне, оскільки пересічні респонденти саме таку термінологію використовують у повсякденному житті. Наприклад, поняття «хабар» (поза межами ситуацій особистого досвіду, коли питання будуть стосуватись поведінки інших людей) буде використовуватись замість законодавчого терміну «неправомірна вигода».

Конкретизуючі показники є способом визначення окремих суттєвих рис зафіксованих корупційних практик. Їх кількість може бути досить значною. Однак з теоретично можливого переліку доцільно відібрати найбільш значимі для завдань оцінювання та зручні для методично коректного фіксування. Серед них такі:

1. *Частота корупційних практик* (період – «останні 12 місяців»);
2. *Види корупційних благ, що включені в схеми корупційних відносин та їх вартісна оцінка (якщо це можливо)*(наприклад, гроші, товари, послуги, нематеріальні блага, корпоративні права тощо);
3. *Суб'єктний склад корупційних відносин* (наявність посередників та їх статус);
4. *Характер рішень, що приймались внаслідок корупційних взаємодій;*
5. *Наявність та види негативних реакцій на вимагання посадовцями хабарів чи інших видів корупційних дій* (в цьому разі визначається питома вага тих, хто відмовляється від корупційних моделей поведінки);
6. *Поширеність випадків інформування керівництва чи правоохоронних органів про факти корупції.*

2.2. ПОКАЗНИКИ СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

За своїм призначенням ці показники є додатковими до показників поширеності основних корупційних практик. За змістом вони відображають два чинники: а) реальний досвід респондентів; б) стереотипи масової свідомості. Крім того, ці показники використовуються в проєктивних (уявних) ситуаціях для визначення певних аспектів ставлення респондента до корупції в частині мотивації та установок його поведінки.

Такими додатковими показниками можуть бути:

1. *Сприйняття поширеності корупції в базових сферах та інститутах суспільства.* В цьому разі маємо класичний вимір *сприйняття корупції*, для реалізації якого в опитувальники включаються стандартні питання про уявлення респондентів щодо ступеня поширеності корупції. Цей вимір може доповнювати показники поширеності реальних корупційних практик. Однак стосовно політичної корупції – це єдина можливість отримати уявлення про ставлення до цього феномена в масовій свідомості.

2. *Оцінка населенням та цільовими групами ступеня занепокоєності проблемою поширення корупції.* Найбільш інформативними в цьому разі будуть питання щодо місця проблеми корупції серед інших суспільних проблем.

3. *Рівень інформованості про корупцію як соціально-правовий феномен* (знання визначення корупції; масштабів; головних суб'єктів антикорупційної політики та ефективність їх діяльності).

4. *Оцінка антикорупційних заходів держави та недержавних інститутів.* Такі оцінки можуть бути диференційовані за основними суб'єктами запобігання та протидії корупції, що робить їх важливим показником громадського сприйняття ефективності діяльності цих органів. Додатковими в цьому контексті можуть бути питання щодо довіри окремим органам та установам в контексті їх здатності протидіяти корупції.

5. *Мотивація вибору корупційних моделей вирішення життєвих проблем або мотивація відмови від них.* В цьому разі важливо також зафіксувати відмінність між простим ухилянням від корупції та намаганням протистояти чи протидіяти їй, принципово відмовлятися від участі в корупційних практиках.

6. *Ставлення до «викривачів» (добросовісних інформаторів)* є показником, що раніше майже не використовувався в аналогічних дослідженнях. Однак значення цього способу залучення громадськості до боротьби з корупцією зростає.

Система показників, що наведена вище, може бути доповнена. Однак принципово важливим є те, що вона може включати лише такі основні та додаткові показники, які за своїм змістом *придатні для моніторингового (тобто повторного) дослідження* і динаміка яких важлива для розробки та реалізації державної антикорупційної політики.

2.3. ПОКАЗНИКИ КОРУПЦІЇ ЗА СФЕРАМИ ОЦІНЮВАННЯ

На основі загальної операціональної моделі формується **система показників для окремих сфер оцінювання**. Для окремих сфер (наприклад, таких як «освіта», «охорона здоров'я», «суди», «дорожня поліція») використовується спрощена система показників, оскільки щодо них основним є визначення загального рівня поширеності найбільш типових корупційних практик. Більш повну, розгорнуту картину має бути отримано щодо сфери надання адміністративних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування. По більшості показників отримуються дані на основі як Анкети для населення, так і Анкети підприємця.

Освіта. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність членів домогосподарства, що навчаються або навчалися протягом останніх 12 місяців у освітніх закладах різного рівня (вищі навчальні заклади, середні школи, дошкільна освіта, позашкільна освіта);*
2. *Наявність витрат чи дій, що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик. До них належать: «благодійні внески» та «неофіційні платежі, подарунки викладачам за сприяння у навчанні».*

Охорона здоров'я. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність членів домогосподарства, що протягом останніх 12 місяців звертались до лікарів чи медичних закладів, у розрізі приватних та державних (комунальних закладів).*
2. *Причини звернення (нещасний випадок або травма, раптова хвороба чи погіршення стану здоров'я, хронічна хвороба, профілактичний огляд, адміністративна причина).*
3. *Наявність витрат чи дій, що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик. До них належать будь-які платежі «поза касою» чи «особисто лікарю».*

Судові органи. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність членів домогосподарства (підприємців – окремо), що протягом останніх 12 місяців були учасниками судових процесів різного типу (кримінального, адміністративного, господарського, притягнення до адміністративної відповідальності).*
2. *Наявність дій (ознак ситуації), що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик.*
3. *Наявність ознак корупції у процедурах виконання судових рішень.*

Правоохоронні органи. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність особистого контакту з правоохоронними органами протягом останніх 12 місяців та його предмет (зміст).*
2. *Наявність дій (ознак ситуації), що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик.*

Патрульна поліція. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність особистого контакту з патрульною поліцією протягом останніх 12 місяців та його предмет (зміст).*
2. *Наявність дій (ознак ситуації), що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик.*

Виборчий процес розглядався як одна зі сфер, де існує феномен політичної корупції. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність дій (ознак ситуації), що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик (підкуп виборця).*

Адміністративні послуги органів державної влади та місцевого самоврядування. Слід зазначити, що в цьому разі оцінка стосується особистого досвіду респондентів. Описується переважно ситуація останнього у часі звернення до відповідних органів чи установ. Використовуються такі показники та емпіричні індикатори:

1. *Наявність особистих контактів (громадянина й окремо – представників бізнесу) з органами державної влади та місцевого самоврядування протягом останніх 12 місяців. Емпіричним індикатором є запитання №22.*
2. *Зміст ситуації (предмет звернення).*
3. *Статус особи у ситуації контакту з органом влади (громадянин, підприємець тощо).*
4. *Оцінка результативності звернення.*

5. *Наявність в ситуаціях контакту з посадовими особами ознак, які дозволяють кваліфікувати такі ситуації як «ситуації з ознаками корупційних практик» (пропозиція хабара, використання «блату», подарунки тощо).*

Державні закупівлі. Інформація отримується шляхом опитування підприємців. Використовуються такі показники:

1. *Оцінка поширеності корупції у державних закупівлях залежно від органу (рівня).*
2. *Оцінка корупції як чинника, що перешкоджає участі у державних закупівлях.*
3. *Сприйняття поширеності корупції в держзакупівлях тими, хто мав досвід участі у відповідних процедурах.*

Додатково використовуються оцінки експертів.

Приватна сфера. Показники приватної сфери мають особливості, оскільки:

- а) частина з них застосовується лише в Анкеті підприємця (Додаток 2);
- б) включаються не лише показники корупційного досвіду, але й сприйняття корупції.

В Анкеті 1 (**опитування населення**) використовуються такі показники та емпіричні індикатори.

По-перше, показники сприйняття корупції.

1. *Оцінка респондентами поширеності в бізнес-середовищі корупційних практик.*
2. *Оцінка респондентами поширеності корупційних практик у ЗМІ та громадських організаціях.*

По-друге, показники реальних корупційних практик, що в опитуванні населення застосовуються вибірково.

1. *Наявність корупції у відносинах з приватними підприємствами з газо- та електропостачання.*
2. *Наявність корупції у відносинах з приватними підприємствами з надання медичних послуг.*

В Анкеті 2 (**опитування підприємців**) використовуються такі показники та емпіричні індикатори.——

1. *Оцінка респондентами поширеності в бізнес-середовищі корупційних практик. На відміну від опитування населення, де дається загальна оцінка, в цьому разі дається оцінка щодо окремих різновидів корупційних практик.*
2. *Наявність корупційних практик у відносинах підприємців (практика «відкатів» тощо).*
3. *Наявність дій (ознак ситуації) у відносинах з приватними компаніями з електро- та газопостачання, що можуть бути визнані проявом існування корупційних практик.*
4. *Оцінка ставлення працівників приватного сектору до «викривачів».*

В Анкеті 3 (**опитування експертів**) використовуються показники сприйняття поширеності корупції в усіх сферах, які були предметом оцінки в опитуванні населення та підприємців.

2.4. ІНТЕГРАЛЬНІ ОЦІНКИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Основним призначенням методики є забезпечення збору даних, які є релевантними **індикаторам державної антикорупційної політики**.

Визначення цих індикаторів міститься в таких правових актах:

- Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VIII.
- Закон України «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)» від 14 жовтня 2014 року № 1699-VIII – Розділ 6.
- Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2015-2017 роки (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265) Додаток 3.

Слід зазначити, що ніколи раніше в українському законодавстві не наводились формулювання емпіричних індикаторів успішності антикорупційної політики, а для визначення ступеня досягнення певних цілей пропонувались виключно загальні підходи і формулювання, які неможливо було виміряти.

Хоча запропоновані у сучасному законодавстві індикатори мають певні *змістовні та термінологічні неузгодженості*, які дещо ускладнюють їх практичне застосування, загалом є можливість їх використання не лише для діагностики поточної ситуації у країні, але й для визначення успішності реалізації антикорупційної стратегії (політики).

Такими емпіричними індикаторами є:

1. *питома вага населення, що негативно ставиться до корупції;*
2. *питома вага населення, що має досвід корупційних практик (ступінь «корупційної віктимізації» населення) як загалом, так і в окремих сферах;*
3. *питома вага населення, що спроможне бути викривачем корупції (тобто тих, хто вже повідомляв компетентні органи чи готовий це робити);*

Інші індикатори наводяться лише в Державній програмі щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2015-2017 роки як індикатори для окремих завдань Стратегії. Хоча насправді вони мають і більш загальне значення.

4. *питома вага населення, що свідомо відмовляється від корупційних моделей поведінки;*
5. *питома вага населення, що знає і довіряє основним суб'єктам протидії корупції;*
6. *питома вага населення, що усвідомлює сутність корупції та її наслідки.*

Ці індикатори є основою для структурування та упорядкування результатів дослідження як умови їх практичного використання в програмуванні та оцінюванні антикорупційної діяльності.

Принциповим є **визначення змісту ключових індикаторів та показників, за якими збирається інформація.**

1. *Питома вага населення, що негативно ставиться до корупції.*

За змістом цей індикатор є складним і суперечливим. Він використаний як один із трьох інтегральних індикаторів і має засвідчити зміни суспільних настроїв під впливом реалізації антикорупційної стратегії (Розділ 6 Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія)»).

Цей показник не може базуватись виключно на визначенні суб'єктивного ставлення до корупції (прямі запитання за формулою «подобається не

подобається»).

Інформація про динаміку ставлення до корупції може бути отримана за допомогою показників, що стосуються такого:

а) визнання корупції як суттєвої перешкоди у розвитку суспільства (в опитуванні підприємців – перешкоди для ведення бізнесу); однак цей показник має обмеження, оскільки він має переважно декларативний характер;

б) негативне ставлення може проявлятися і як відмова від корупції як способу вирішення певних проблем (в опитуванні підприємців та населення передбачається визначення питомої ваги тих, хто відмовляється від корупційної моделі). Додаткову інформацію надають питання про мотиви такої відмови (див. Розділ 6). Якщо ці показники розглядаються у сукупності, то вони стають більш інформативними ніж просте декларування корупції як перешкоди.

2. *Питома вага населення, що має досвід корупційних практик (ступінь «корупційної віктимізації» населення) як загалом, так і в окремих сферах.*

Цей індикатор використаний як один із трьох інтегральних індикаторів успішності/неуспішності реалізації антикорупційної стратегії (Розділ 6 Закону України «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)». Відповідну інформацію можна отримати диференційовано за сферами чи суспільними інститутами на основі показників корупційного досвіду населення.

3. *Питома вага населення, що спроможне бути викривачем корупції (тобто тих, хто вже повідомляв компетентні органи чи готовий це робити)*

Цей індикатор також використаний у якості одного з трьох інтегральних індикаторів успішності/неуспішності реалізації антикорупційної стратегії. Для отримання відповідних даних застосовуються показники реальної та прожективної (ймовірної) поведінки респондентів у ситуації корупційного тиску (вимагання, тощо).

Як вже зазначалось, наступні три індикатори названі як додаткові або конкретизуючі й мають показати наявність/відсутність зміцнення негативного сприйняття корупції в масовій свідомості:

4. *Питома вага населення, що свідомо відмовляється від корупційних моделей поведінки;*

5. *Питома вага населення, що знає і довіряє основним суб'єктам протидії корупції;*

7. *Питома вага населення, що усвідомлює сутність корупції та її наслідки.*

Для отримання інформації за цими індикаторами застосовуються стандартні показники оцінок різних аспектів корупційних ситуацій.

3. ОСОБЛИВОСТІ ПІЛОТНОГО/ПЕРШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. ДИЗАЙН ОПИТУВАННЯ ТА ОБСЯГ ВИБІРКИ

Як зазначено в попередніх розділах, опитування включатиме два основних компоненти: обстеження населення, обстеження підприємців та додатковий компонент - опитування експертів. Таким чином, генеральними сукупностями є все населення України віком 18 років і старше (за винятком підприємців) та сукупність підприємців (власники/співвласники та керівники підприємств малого, середнього та великого бізнесу).

Передбачається, що за результатами опитування буде отримана інформація, що забезпечить можливість адекватного аналізу рівня та проявів корупції в Україні за визначеними сферами, а саме:

Для населення: освіта; охорона здоров'я; електро- та газопостачання; судові послуги та виконання судових рішень; адміністративні послуги органів державної влади та місцевого самоврядування; діяльність правоохоронних органів (поліція, прокуратура, служба безпеки, патрульна поліція);

Для підприємців: сфера державних закупівель; електро- та газопостачання; судові послуги; адміністративні послуги органів державної влади та місцевого самоврядування; діяльність правоохоронних органів.

Опитування має забезпечувати надійне оцінювання таких ключових показників:

- частка населення та частка підприємців, які негативно ставляться до корупційних проявів;
- частка населення та частка підприємців, які мали власний досвід корупційної поведінки;
- частка населення та частка підприємців, готових повідомляти про факти корупційних проявів,
- частка населення та частка підприємців, які заявили про факти корупції, які їх стосувалися, компетентним органам.

Передбачається, що обстеження населення та підприємців забезпечать надійне оцінювання основних показників на етапі пілотування для України в цілому та для 5 економіко-географічних регіонів України та додатково м. Києва (що відображає фактично особливий соціально-економічний статус столиці), а саме:

- *м. Київ;*
- *Північний район:* Київська область, Житомирська область, Сумська область, Чернігівська область;
- *Центральний район:* Черкаська область, Полтавська область, Кіровоградська область, Вінницька область;
- *Східний район:* Дніпропетровська область, Донецька область, Запорізька область, Луганська область, Харківська область;
- *Південний район:* Одеська область, Миколаївська область, Херсонська область;
- *Західний район:* Івано-Франківська область, Хмельницька область, Чернівецька область, Львівська область, Рівненська область, Тернопільська область, Волинська область, Закарпатська область.

На етапі впровадження у вигляді стандартних обстежень передбачається отримання надійної інформації по Україні в цілому та для всіх регіонів (24 області та

м. Київ) у питаннях ставлення та обізнаності щодо корупції, та для 5 зазначених економіко-географічних регіонів України за окремими сферами прояву корупції (за показниками корупційного досвіду).

Для проведення опитування населення буде сформовано випадкову багатоступеневу територіальну вибірку домогосподарств.

Генеральну сукупність буде стратифіковано за регіонами та типами місцевості (міські поселення та сільська місцевість). У кожній сформованій страті на першому ступені з імовірністю пропорційною розміру (чисельності населення) відбираються територіальні одиниці, які представлятимуть певні частини міських населених пунктів (квартали, поштові дільниці) та сільські ради у сільській місцевості. На другому ступені за процедурою систематичного відбору відбираються адреси домогосподарств. В домогосподарстві методом «face-to-face» інтерв'ю опитуються всі особи ~~віком~~ старше 18 років, які мають інформацію щодо корупційних проявів.

Орієнтовний обсяг вибірки для пілотного опитування населення становить близько 2500 домогосподарств, для стандартного обстеження близько 3500 домогосподарств.

Для проведення опитування підприємців буде сформовано випадкову вибірку підприємців з використанням процедур непрямого відбору з різних основ вибірки (переліків податкових районних адміністрацій, приватних підприємств тощо). Відібрані підприємці будуть представляти основні економічні сектори, типи підприємств (малий, середній, великий бізнес), основні регіони; категорії респондентів – власники/співвласники; керівники/заступники керівників; головні спеціалісти або керівники структурних підрозділів.

Орієнтовний обсяг вибіркової сукупності підприємців для пілотного обстеження становитиме близько 1000 респондентів, стандартного обстеження близько 2000 респондентів.

3.2. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОПИТУВАННЯ

Для забезпечення якісного збору інформації щодо рівня корупції в Україні пропонується використовувати такий інструментарій:

- анкети опитування;
- інструкції для інтерв'юерів та форми звітності;
- інструкції для супервайзерів та форми звітності.

Перелік питань, включених в анкету, розроблено за результатами проведення серії фокус-групових дискусій з різними цільовими групами, зокрема з: працівниками правозастосовчих органів (прокуратури, судів, поліції), експертами, підприємцями та представниками громадськості.

Анкета для опитування населення (Форма 1).

Містить 60 запитань і складається з таких семи розділів:

Розділ 1. Соціально-демографічні характеристики респондента

Розділ 2. Досвід отримання соціальних послуг

2.1. Послуги закладів освіти

2.2. Послуги медичних закладів

2.3. Послуги підприємств з електро- та газопостачання

2.4. Послуги судових органів

Розділ 3. Досвід отримання адміністративних послуг в органах державної влади та місцевого самоврядування

Розділ 4. Контакти з правоохоронними органами

4.1. Контакти з органами поліції (міліції), прокуратури, служби безпеки

4.2. Контакти з дорожньою поліцією (ДАІ).

Розділ 5. Досвід участі у виборчому процесі

Розділ 6. Ставлення до проявів корупції

Розділ 7. Обізнаність про корупцію в Україні

Розділи 1, 6, 7 заповнюються всіма респондентами.

Розділи 2, 3, 4, 5 – заповнюють усі респонденти залежно від досвіду отримання послуг у відповідних закладах та установах та залежно від наявного корупційного досвіду. Запитання щодо наявного корупційного досвіду розподілені за шістьма підрозділами відповідно до закладів та установ, до яких звертався респондент або члени його родини.

Анкета для опитування підприємців (Форма 2).

Містить 56 запитань і складається з таких семи розділів:

Розділ 1. Характеристика респондента.

Розділ 2. Практика державних закупівель.

Розділ 3. Отримання послуг: досвід звернення до органів, установ, підприємств.

3.1. Послуги підприємств з електро- та газопостачання.

3.2. Послуги судових органів.

Розділ 4. Досвід отримання адміністративних послуг в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Розділ 5. Контакти з правоохоронними органами.

Розділ 6. Особисте ставлення до проявів корупції.

Розділ 7. Поведінка при вирішенні бізнесових проблем.

Розділ 8. Обізнаність про корупцію в Україні.

Розділи 1, 6, 7, 8 заповнюють усі респонденти.

Розділи 2, 3, 4, 5 – заповнюють респонденти залежно від досвіду отримання послуг у відповідних закладах та установах та залежно від наявного корупційного досвіду.

Оскільки опитування, згідно з методологією, передбачає особисті інтерв'ю «face-to-face», анкета містить також вказівки для інтерв'юера щодо правил внесення відповідей респондентів на деякі запитання. Крім цього, для полегшення

сприйняття респондентом окремих запитань, під час інтерв'ю пропонується використовувати допоміжні картки.

На завершальному етапі підготовки здійснено апробацію анкет з метою:

- визначення здібності респондента розуміти питання;
- оцінки дизайну (форми) анкети;
- оцінки повноти та достатності передбачених варіантів відповідей;
- виявлення невдалих, нетактовним і додаткових запитань;
- оцінки логічної послідовності питань та їх впорядкованості;
- визначення обсягу анкети і тривалості інтерв'ю;
- визначення готовності респондентів брати участь в опитуванні та відповідати на основні питання анкети;
- виявлення можливих проблем, пов'язаних з обробкою інформації та ін.

Анкета для опитування експертів (Форма 3).

Містить 66 запитань, які включають інформацію щодо соціально-демографічної характеристики респондентів, їхньої обізнаності про корупцію, поширеність корупції серед владних органів та в інших сферах життєдіяльності, а також оцінки результативності у боротьбі з корупцією.

Розроблені проекти анкет наведено в Додатках А.1, А.2., А.3.

Інструкція для інтерв'юерів та форма звітності

Для забезпечення якісного збору даних, перед початком польових робіт інтерв'юер має пройти спеціальну підготовку (навчання), під час якої ознайомиться зі специфікою опитування, в т.ч. з новою термінологією, технікою проведення інтерв'ю та правилами використання інструктивних матеріалів.

Інструкція для інтерв'юера містить важливу інформацію про порядок обрання респондентів, правила заповнення анкети, коментарі до окремих складних запитань, а також вимоги до оформлення звітності за результатами роботи.

Звітність інтерв'юера дозволяє контролювати якість його роботи. Вона має визначену форму, в якій відображається інформація про кількість встановлених контактів (спроб взяти інтерв'ю) та їх результати.

Розроблені проекти інструкції для інтерв'юерів наведено в Додатках А.4 та А.5., форми звітності – в Додатку А.6.

Інструкція для супервайзерів та форма звітності

Інструкція для супервайзера є допоміжним документом, який визначає терміни та тривалість організації польових робіт, критерії приймання (контролю якості) заповнених анкет від інтерв'юерів, перелік звітних документів та способи їх передачі Керівнику дослідження.

З метою оцінки загального рівня якості збору інформації контроль роботи інтерв'юера покладається на супервайзера. Під час проведення контролю необхідно звертати увагу на такі моменти:

- правильність заповнення кодової й адресної частин;
- дотримання вимог щодо заповнення анкет;

- логічну послідовність, взаємоузгодженість між взаємозалежними показниками різних розділів однієї анкети і всередині розділів;
- характер виявлених помилок реєстрації відповідей респондентів (випадкові, тобто внаслідок неуважності, або систематичні, тобто внаслідок неправильного розуміння методологічних вимог до заповнення окремих питань анкет);
- наявність однакових тенденцій у відповідях різних респондентів, опитаних одним і тим же інтерв'юером, а також логічне обґрунтування цих тенденцій;
- наявність підтверджуючих підписів респондентів у разі виявлення виправлень в анкеті.

Звітність супервайзера призначена для відображення узагальнюючої інформації щодо виконання плану вибірки за мережею інтерв'юерів.

Розроблені проекти інструкції для супервайзера та форми звітності наведено в Додатках А.5, А.6.

3.3. ОСОБЛИВОСТІ ОБРОБКИ ДАНИХ

З метою стандартизації інструментарію обстеження буде використано загальноприйняті інструментарії вводу, контролю даних, оцінювання показників за генеральними сукупностями та аналізу даних.

Особливу увагу буде приділено інструментам оцінки якості даних. Так, по завершенню польових робіт, здійснюється підготовка анкет для введення. Суть цієї процедури полягає в візуальному контролі повноти і якості заповнення анкет на основі розроблених загальних критеріїв «вибракування» анкет, а також заповненні службових полів анкети, виправленні виявлених помилок, кодування відкритих відповідей.

Для анкет, що містять пропущені відповіді на окремі запитання, реалізуються процедури перевірки та корекції даних.

Основними етапами обробки даних вибіркового обстеження є такі:

- *введення інформації* – первинні дані з паперових носіїв вводяться з використанням розробленої форми у програмному середовищі CSPro спеціально навченими операторами. Введення даних здійснюють три спеціально навчені оператори. Для забезпечення якості вводу даних використовується процедура подвійного введення з подальшою верифікацією (порівнянням) масивів даних та редагуванням виявлених помилок та неточностей;
- *контроль даних* – здійснюється у декілька етапів: 1) візуальний контроль повноти і правильності заповнення анкет; 2) арифметичний і логічний контроль даних при введенні (дотримання переходів по запитаннях-фільтрах, вибір одного або декількох варіантів відповідей як це передбачено запитаннями анкети тощо); 3) арифметичний, логічний і статистичний контроль даних у сформованих масивах; 4) контроль результатів оцінювання показників;
- *чищення даних* – полягає у виправленні помилок та невідповідностей, виявлених на етапах контролю. Для заповнення відсутніх значень ознак,

необхідних для проведення аналізу даних, використано процедури з відновлення даних на основі методів імпутації.

Оцінювання показників буде здійснено на основі прямих оціночних функцій з використанням спеціально розрахованої системи статистичних ваг.

3.4. ВИМОГИ ДО ВИКОНАВЦЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виконавцем дослідження може бути організація, що має такий досвід та здатності:

- досвід проведення емпіричних досліджень проблем протидії корупції, зокрема, опитувань населення чи окремих цільових груп
- має можливість залучити, використати чи створити мережу інтерв'юерів, що можуть провести опитування у всіх регіонах (областях) України;
- спроможна провести спеціальні тренінги для інтерв'юерів з метою пояснення правових аспектів методології опитування, залучивши до їх проведення юристів та інших фахівців
- на час проведення опитувань не має зобов'язань щодо політичних партій чи рухів, що можуть вплинути на неупередженість дослідження;
- бути спроможним провести обробку результатів згідно з загальноприйнятими стандартами статистичної обробки соціологічних даних;
- мати досвід підготовки аналітичних звітів за результатами опитувань (не менше 5 оприлюднених звітів за останні 5 років);
- організаційну спроможність для аналітичної діяльності (приміщення, обладнання, програмне забезпечення, «команда» експертів належної кваліфікації тощо).

Інформація щодо особливостей проведення пілотного опитування та детальні вимоги до виконавців дослідження наведено в проекті технічного завдання в Додатку Б.

ДОДАТОК А. ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОПИТУВАННЯ

Форма №1

А.1. АНКЕТА ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

ВИБІРКОВЕ ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Номер анкети

--	--	--	--	--

РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕСПОНДЕНТА

Будь ласка, надайте відповіді про себе:

1. Стать <table border="1"><tr><td>1</td><td>Чоловіча</td></tr><tr><td>2</td><td>Жіноча</td></tr></table>	1	Чоловіча	2	Жіноча	2. Вік _____ повних років																								
1	Чоловіча																												
2	Жіноча																												
3. Рівень освіти <table border="1"><tr><td>1</td><td>Неповна середня та нижче</td></tr><tr><td>2</td><td>Средня загальна</td></tr><tr><td>3</td><td>Середня спеціальна (ПТУ, технікум тощо)</td></tr><tr><td>4</td><td>Вища/неповна вища</td></tr></table>	1	Неповна середня та нижче	2	Средня загальна	3	Середня спеціальна (ПТУ, технікум тощо)	4	Вища/неповна вища	4. Сімейний стан <table border="1"><tr><td>1</td><td>Неодружений/незаміжня</td></tr><tr><td>2</td><td>Одружений/заміжня; живемо разом</td></tr><tr><td>3</td><td>Розлучений/розлучена і удівець/вдова</td></tr><tr><td>4</td><td>Інше _____</td></tr></table>	1	Неодружений/незаміжня	2	Одружений/заміжня; живемо разом	3	Розлучений/розлучена і удівець/вдова	4	Інше _____												
1	Неповна середня та нижче																												
2	Средня загальна																												
3	Середня спеціальна (ПТУ, технікум тощо)																												
4	Вища/неповна вища																												
1	Неодружений/незаміжня																												
2	Одружений/заміжня; живемо разом																												
3	Розлучений/розлучена і удівець/вдова																												
4	Інше _____																												
5. Соціальний статус <table border="1"><tr><td>1</td><td>Працюючий/повна зайнятість</td><td rowspan="7">№10</td></tr><tr><td>2</td><td>Працюючий/неповна зайнятість</td></tr><tr><td>3</td><td>Працюю сам на себе</td></tr><tr><td>4</td><td>Зайнятий домашнім господарством</td></tr><tr><td>5</td><td>Непрацюючий пенсіонер</td></tr><tr><td>6</td><td>Безробітний, тимчасово не працюю</td></tr><tr><td>7</td><td>Студент, курсант</td></tr></table>	1	Працюючий/повна зайнятість	№10	2	Працюючий/неповна зайнятість	3	Працюю сам на себе	4	Зайнятий домашнім господарством	5	Непрацюючий пенсіонер	6	Безробітний, тимчасово не працюю	7	Студент, курсант	6. До якого сектору належить підприємство (установа, організація), де Ви працюєте: <table border="1"><tr><td>1</td><td>Державний/комунальний сектор</td></tr><tr><td>2</td><td>Приватний сектор</td></tr><tr><td>3</td><td>Інше _____</td></tr></table>	1	Державний/комунальний сектор	2	Приватний сектор	3	Інше _____							
1	Працюючий/повна зайнятість	№10																											
2	Працюючий/неповна зайнятість																												
3	Працюю сам на себе																												
4	Зайнятий домашнім господарством																												
5	Непрацюючий пенсіонер																												
6	Безробітний, тимчасово не працюю																												
7	Студент, курсант																												
1	Державний/комунальний сектор																												
2	Приватний сектор																												
3	Інше _____																												
7. Професійна група: <table border="1"><tr><td>1</td><td>Керівники, менеджери, управлінці</td></tr><tr><td>2</td><td>Професіонали, фахівці (спеціалісти)</td></tr><tr><td>3</td><td>Технічні службовці</td></tr><tr><td>4</td><td>Працівники сфери торгівлі та послуг, с/г</td></tr><tr><td>5</td><td>Кваліфіковані робітники</td></tr><tr><td>6</td><td>Некваліфіковані робітники (найпростіші професії)</td></tr></table>	1	Керівники, менеджери, управлінці	2	Професіонали, фахівці (спеціалісти)	3	Технічні службовці	4	Працівники сфери торгівлі та послуг, с/г	5	Кваліфіковані робітники	6	Некваліфіковані робітники (найпростіші професії)	8. Сектор зайнятості <table border="1"><tr><td>1</td><td>Органи державної влади та органи місцевого самоврядування</td></tr><tr><td>2</td><td>Правоохоронні органи, дорожня поліція</td></tr><tr><td>3</td><td>Фінанси і страхова діяльність</td></tr><tr><td>4</td><td>Освіта, наука, культура, охорона здоров'я</td></tr><tr><td>5</td><td>Промисловість, будівництво, транспорт, зв'язок</td></tr><tr><td>6</td><td>Сільське господарство</td></tr><tr><td>7</td><td>Торгівля та сфера послуг</td></tr><tr><td>8</td><td>Інше _____</td></tr></table>	1	Органи державної влади та органи місцевого самоврядування	2	Правоохоронні органи, дорожня поліція	3	Фінанси і страхова діяльність	4	Освіта, наука, культура, охорона здоров'я	5	Промисловість, будівництво, транспорт, зв'язок	6	Сільське господарство	7	Торгівля та сфера послуг	8	Інше _____
1	Керівники, менеджери, управлінці																												
2	Професіонали, фахівці (спеціалісти)																												
3	Технічні службовці																												
4	Працівники сфери торгівлі та послуг, с/г																												
5	Кваліфіковані робітники																												
6	Некваліфіковані робітники (найпростіші професії)																												
1	Органи державної влади та органи місцевого самоврядування																												
2	Правоохоронні органи, дорожня поліція																												
3	Фінанси і страхова діяльність																												
4	Освіта, наука, культура, охорона здоров'я																												
5	Промисловість, будівництво, транспорт, зв'язок																												
6	Сільське господарство																												
7	Торгівля та сфера послуг																												
8	Інше _____																												

9. Як Ви оцінюєте матеріальне становище своєї родини?

1	Грошей вистачає тільки на найбільш необхідні продукти харчування
2	Всі гроші витрачаються тільки на продукти харчування та недорогі речі та послуги (одяг, взуття тощо)
3	В основному грошей нам вистачає, але придбання побутових товарів (меблі, техніка тощо) вимагає зусиль
4	Грошей вистачає на придбання побутових товарів, але дуже дорогі речі (новий автомобіль, квартира тощо) можемо купити тільки за допомогою кредиту
5	Грошей вистачає на придбання будь-яких речей

10. Чи належите Ви до таких категорій?

1	Внутрішньо переміщена особа (залишили АРК або Донецьку/ Луганську області внаслідок зовнішньої агресії)
2	Особа, що має статус постраждалої від аварії на ЧАЕС
3	Особа з інвалідністю
4	Шук чі притулку/біженці
5	Іноземець/особа без громадянства

11. Чи є серед Ваших близьких (чоловік, дружина, батько, мати, дід, баба, брат, сестра, онуки, невістка та ін.) особи, які належать (належали в минулому) до наступних категорій?

1	Нар дний депутат чи депутат місцевої ради
2	Державний службовець на керівних посадах в органах державної влади та місцевого самоврядування
3	Державний службовець на інших посадах в органах державної влади та місцевого самоврядування
4	Працівник правоохоронних органів (міліція/поліція, прокуратура, СБУ)
5	Військовослужбовець командного складу
6	Суддя/працівник суду

РОЗДІЛ 2. ДОСВІД ОТРИМАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ**2.1. ПОСЛУГИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ****12. Чи є серед членів Вашої родини особи (включно з Вами), які навчаються зараз або навчалися протягом останніх 12 місяців у перелічених нижче закладах?***(можливо декілька відповідей)*

	Сектор, до якого належить заклад	
	12.1. державний/ комунальний	12.2. приватний
У вищих навчальних закладах та ПТУ	1	1
У середніх школах, коледжах, ліцеях тощо	2	2
У дитячих садочках	3	3
На курсах (водіїв, іноземної мови тощо)	4	4
Жоден із перелічених	5	5

№14

13. Чи у зв'язку із навчанням виникали у Вашої родини наступні ситуації?*(зазначте відповіді відповідно до закладів, обраних у запитанні №12)*

	13.1 ВНЗ	13.2 Школи	13.3 Дитсадок	13.4 Курси
Оплата за навчання згідно з контрактом та додаткові офіційні грошові витрати (за гуртожиток тощо)	1	1	1	1
Значні додаткові неофіційні витрати (особисто працівникам, вихователям чи викладачам за навчання, гуртожиток тощо)	2	2	2	2
Благодійні внески (на ремонт закладу, закупівлю обладнання тощо)	3	3	3	3
Примусове придбання підручників чи інших публікацій викладачів як умова отримання заліку, іспиту	4	4	4	4
Недорогі подарунки (до 300 грн.) викладачам, вчителям за сприяння у навчанні	5	5	5	5
Використання особистих зв'язків, знайомств («блату») для вирішення певних питань, отримання переваг, більш високих оцінок тощо	6	6	6	6

2.2. ПОСЛУГИ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

14. Чи доводилося Вам особисто або членам Вашої родини звертатися до медичних закладів протягом останніх 12 місяців?

Так, був один випадок	1
Так, було два та більше випадків	2
Ні, таких випадків не було	3

№19

15. Чи виникали при цьому ситуації, пов'язані з неофіційними витратами?

(можливо декілька відповідей)

Працівники закладу пропонували/натякали/ вимагали грошову винагороду, подарунки, послуги та інші неофіційні витрати	1
Ви з власної ініціативи пропонували працівникам закладу грошову винагороду, подарунки, послуги та іншу неофіційну плату	2
Довелося за власні кошти купувати ліки для надання невідкладної допомоги	3
Не було нічого із наведеного	4

Пригадайте останнє звернення до медичного закладу (особисте або членів Вашої родини).

Зверніть увагу! «Звернення» – може означати не лише одне відвідування, а кілька візитів, що стосувались вирішення однієї проблеми!

16. Що це був за медичний заклад?

Державний, комунальний (безоплатна медицина)	1
Приватний (платна медицина)	2
Не знаю	3

17. Якою була причина звернення до медичного закладу, коли виникали зазначені вище ситуації (лише одна відповідь)?

Нещасний випадок або травма	1
Раптова хвороба (погіршення стану здоров'я)	2
Хронічна хвороба	3
Профілактичний огляд	4

Адміністративна причина (отримати документ (лікарняний, довідку, сертифікат, дозвіл, узгодження тощо))	5
Інше (вказіть) _____	6

18. Чи виникали при останньому зверненні перелічені нижче ситуації? (можливо декілька відповідей)

На вимогу лікаря довелося платити йому особисто	1
З власної ініціативи наперед платили лікарю з надією, що це вплине на якість лікування	2
Довелося сплатити через касу (на рахунок установи) за надану послугу	3
Довелося за власні кошти купувати витратні матеріали, медикаменти для проведення маніпуляцій у лікарні	4
Ви з власної ініціативи віддячили лікаря після завершення лікування за надану якісну допомогу та гарне ставлення до Вас	5
Ви не понесли жодних неофіційних витрат	6
Ви звертались за допомогою до своїх близьких/знайомих, які працюють у сфері охорони здоров'я	7
Ви звертались до інших людей, використовували свої зв'язки («блат»)	8
Не було нічого із наведеного	9

2.3. ПОСЛУГИ ПІДПРИЄМСТВ З ЕЛЕКТРО- ТА ГАЗОПОСТАЧАННЯ

19. Чи доводилося Вам особисто або членам Вашої родини звертатися до підприємств електро- та/або газопостачання протягом останніх 12 місяців?

	19.1. Електропостачання	19.2. Газопостачання
Так, був один випадок	1	1
Так, було два та більше випадків	2	2
Ні, таких випадків не було	3	3

Якщо респондент не звертався до жодного підприємства (відповідь «3») №24

20. Пригадайте причини звернення до підприємств електро- та/або газопостачання, при яких виникали зазначені ситуації (оберіть всі можливі варіанти відповідей)?

	22.1. Електропостачання	22.2. Газопостачання
Звірка розрахунків, перевірка приладів обліку споживання	1	1
Встановлення додаткового обладнання	2	2
Отримання дозволів, узгодження (затвердження) проектів тощо	3	3
Інші питання	4	4

21. Чи виникали у Вас особисто чи Вашої родини у зв'язку із цими ситуаціями такі обставини (можливі декілька відповідей)?

Оплата обов'язкових офіційних платежів (додаткові офіційні збори, штрафи тощо)	1
Благодійні внески на рахунки, що названі представником компанії-постачальника	2
Неофіційні платежі чи подарунки (готівкою працівнику компанії)	3
Використання особистих зв'язків, знайомств («блату») для	4

вирішення певних питань, отримання переваг, прискорення вирішення питання тощо	
Не було нічого із наведеного	5

2.4. ПОСЛУГИ СУДОВИХ ОРГАНІВ

22. Чи доводилося Вам особисто бути учасником судового розгляду (підсудним, позивачем, відповідачем тощо) протягом останніх 12 місяців?

Так, був один випадок	1	☐ №27
Так, було два та більше випадків	2	
Ні, таких випадків не було	3	

23. Чи виникали при цьому такі ситуації/обставини (можливі декілька відповідей)?

Працівники суду пропонували/натякали/ вимагали грошову винагороду, подарунки, послуги та інші неофіційні витрати	1
Ви з власної ініціативи пропонували працівникам суду грошову винагороду, подарунки, послуги та іншу неофіційну плату	2
«Посередник» пропонував Вам свої послуги з пришвидшення вирішення проблеми	3
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	4
Не було нічого із наведеного	5

Пригадайте останній судовий розгляд, в якому Ви брали участь.

Зверніть увагу! «Судовий розгляд» – може означати не лише останній візит до суду, а участь у справі загалом - спілкування з суддями, участь у судових засіданнях тощо)!

24. Учасником якого судового процесу Ви були?

Цивільний процес	1
Адміністративний процес	2
Про адміністративне правопорушення	3
Господарський процес	4
Кримінальний процес	5

25. Кого саме стосувалася справа:

Вас особисто або Ваших близьких чи родичів	1
Організації (установи), де Ви працюєте	2
Інше (вказіть) _____	3

26. Чи виникали наведені нижче ситуації щодо Вашої участі у цій судовій справі? (можливо декілька відповідей)

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги, і Ви погодились	2
Ви пропонували судді або іншій причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували судді або іншій причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу судді чи іншої посадової особи	7

Не було нічого із наведеного	8
------------------------------	---

27. Чи мали Ви контакти з органами виконання судових рішень (державна виконавча служба)?

Так, у зв'язку з виконанням судового рішення на користь Вас чи Ваших близьких	1	☐ №29
Так, у зв'язку зі стягненням коштів (майна) з Вас чи Ваших близьких	2	
Ні, таких контактів не було	3	

28. Чи виникали при контакті наведені нижче ситуації? (можливо декілька відповідей)

Представники виконавчої служби у Вас вимагали гроші, майно, послуги за сприяння у діях з урахуванням Ваших інтересів, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

РОЗДІЛ 3. ДОСВІД ОТРИМАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ІНШІ КОНТАКТИ З ЦИМИ ОРГАНАМИ

29. Чи доводилося Вам особисто звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування протягом останніх 12 місяців (крім правоохоронних органів)?

Так, був один випадок	1	☐ №38
Так, було два та більше випадків	2	
Ні, таких випадків не було	3	

30. Це були особисті звернення чи звернення через Центр надання адміністративних послуг?

Особисте звернення	1
Звернення через Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП)	2
Інше _____	3

31. Згадайте причини, з яких Ви зверталися? Коди причин

Інтерв'юєре! Зачитайте відповіді з КАРТКИ 1 та проставте відповідні коди послуг, за якими звертався респондент. Якщо в переліку відсутня послуга, за якою він звернувся, запишіть її назву зі слів респондента:

32. Чи виникали при цьому такі ситуації? (можливо декілька відповідей)

Службовці пропонували/натякали/вимагали грошову винагороду, подарунки, послуги та інші неофіційні витрати	1
Ви з власної ініціативи пропонували службовцям грошову винагороду, подарунки, послуги та іншу неофіційну плату	2
«Посередник» пропонував Вам свої послуги з пришвидшення вирішення	3

проблеми	
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	4
Не було нічого із наведеного	5

Пригадайте останнє звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Зверніть увагу! «Звернення» означає не лише перший візит, а весь процес (всі дії), пов'язані з вирішенням окремого питання!

33. На якому рівні відбувся Ваш контакт з цього приводу?

Центральний рівень (міністерство, комітет, агентство тощо)	1
Рівень обласного (регіонального) управління	2
Низовий рівень (район, район у місті, місто, село тощо)	3
Не знаю	4

34. Це було особисте звернення чи звернення через Центр надання адміністративних послуг?

Особисте звернення	1
Звернення через Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП)	2
Інше _____	3

35. Тоді Ви звернулися до органу влади у як:

Звичайний громадянин	1
Підприємець	2
Представник громадськості а та/або член неурядової організації	3
Представник підприємства, де Ви працюєте	4
Інше (вказіть) _____	5

36. Зазначте причину, з якої Ви звернулися? Код причини

Інтерв'юєре! Зачитайте відповіді з КАРТКИ 1 та проставте відповідний код послуги, за якою звертався респондент. Якщо в переліку відсутня послуга, за якою він звернувся, запишіть її назву зі слів респондента:

37. Чи виникали наведені нижче ситуації під час останнього звернення (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

РОЗДІЛ 4. КОНТАКТИ З ПРАВОХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

4.1. КОНТАКТИ З ОРГАНАМИ ПОЛІЦІЇ, ПРОКУРАТУРИ, СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ

38. Чи доводилось Вам особисто контактувати з органами поліції/міліції (крім дорожньої/патрульної поліції), прокуратури, службою безпеки протягом останніх 12 місяців?

Так, був один випадок	1	№43
Так, було два та більше випадків	2	
Ні, таких випадків не було	3	

39. Чи виникали при цьому такі ситуації (можливі декілька відповідей)?

Працівники правоохоронних органів пропонували/натякали/ вимагали грошову винагороду, подарунки, послуги та інші неофіційні витрати	1
Ви з власної ініціативи пропонували працівникам правоохоронних органів грошову винагороду, подарунки, послуги та іншу неофіційну плату	2
Ви користувались послугами посередників (наприклад, адвокатів), які за додаткову плату допомагали у вирішенні проблеми	3
Ви давали подарунки	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів (без додаткових платежів)	5
Ви звертались за допомогою до своїх родичів/близьких, які працюють у правоохоронних органах	6
Не було нічого із наведеного	7

Пригадайте останнє звернення до правоохоронних органів.

Зверніть увагу! «Звернення» – може означати не лише одне відвідування, а кілька візитів, що стосувались вирішення однієї проблеми!

40. З яким з правоохоронних органів Ви мали контакти?

Прокуратура	1
Служба безпеки України	2
Поліція (органи слідства, дільничні інспектори, дозвільні органи, інші підрозділи чи посадові особи (крім дорожньої/патрульної поліції))	3
Інше _____	4

41. Якою була причина контакту?

У зв'язку із вчиненим правопорушенням проти Вас чи Ваших родичів/близьких	1
У зв'язку з участю у кримінальній справі як підозрюваний чи обвинувачений	2
У зв'язку з притягненням Вас чи Ваших близьких до адміністративної відповідальності	3
Ви були свідком	4
Ви звернулися за довідками, дозволами чи іншими документами	5
З іншої причини (вказіть) _____	6

42. Чи виникали наведені нижче ситуації під час останнього звернення (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви користувались послугами посередників (наприклад, адвокатів), які	5

за додаткову плату допомагали у вирішенні проблеми	
Ви давали подарунки	6
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів (без додаткових платежів)	7
Ви звертались за допомогою до своїх родичів/близьких, які працюють у правоохоронних органах	8
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	9
Не було нічого із наведеного	10

4.2. КОНТАКТИ З ДОРОЖНЬОЮ/ПАТРУЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ

43. Чи доводилось Вам особисто мати контакти з дорожньою/патрульною поліцією протягом останніх 12 місяців з наведених нижче причин?

Так, був один випадок	1	№48
Так, було два та більше випадків	2	
Ні, таких випадків не було	3	

Пригадайте останній контакт з дорожньою/патрульною поліцією.

44. Якою була причина контакту?

Зупинено на дорозі для перевірки документів	1
Зупинено на дорозі за порушення Правил дорожнього руху	2
Оформлення ДТП за Вашою участю	3
Скоєння правопорушення щодо Вас чи Ваших близьких (Ви звертались із заявою, викликали патруль тощо)	4
Ви були свідком правопорушення і мали з цього приводу контакти з поліцією	5
Звернення за довідками, дозволами чи іншими документами	6
З іншої причини (вказіть) _____	7

45. Чи виникали при цьому такі ситуації (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви користувались послугами посередників (наприклад, адвокатів), які за додаткову плату допомагали у вирішенні проблеми	5
Ви давали подарунки	6
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів (без додаткових платежів)	7
Ви звертались за допомогою до своїх родичів/близьких, які працюють у правоохоронних органах	8
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	9
Не було нічого із наведеного	10

РОЗДІЛ 5. ДОСВІД УЧАСТІ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

46. Чи довелося Вам особисто стати учасником наведених нижче ситуацій у зв'язку із виборами до органів влади (в 2015 та 2016 роках) (можливі декілька відповідей)?

Представники кандидатів (партій) пропонували грошову винагороду за голосування за них	1
Представники кандидатів (партій) надавали подарунки чи матеріальну допомогу в натуральному вигляді (харчі, ліки, інші товари чи послуги)	2
Інше (вказіть) _____	3
Нічого з переліченого	4

№48

47. Чи проголосували Ви тоді за кандидата, який намагався зробити Вас своїм прихильником?

Так	1
Ні	2
Ви взагалі не брали участі у голосуванні	3

РОЗДІЛ 6. ОБІЗНАНІСТЬ ПРО КОРУПЦІЮ В УКРАЇНІ

48. Якою мірою Ви вважаєте себе обізнаним щодо такого (зазначте відповідь по кожному рядку):

	Достатньо обізнаний	Поверхнево обізнаний	Зовсім не обізнаний	Важко сказати	Мене це не цікавить
1. Що таке корупція?	3	2	1	9	0
2. Яким є рівень корупції в Україні?	3	2	1	9	0
3. Які державні органи уповноважені на протидію корупції?	3	2	1	9	0
4. Якими є результати діяльності цих органів?	3	2	1	9	0

49. На Ваш погляд, що з переліченого нижче є корупцією (надайте відповідь по кожному рядку)?

	Так	Ні	ВС
1. Пенсіонерка дала поштарці 20 гривень, коли та принесла їй пенсію	1	2	3
2. Міністр охорони здоров'я є власником мережі аптек	1	2	3
3. Пацієнт на вимогу лікаря заплатив йому особисто 5000 гривень після проведення хірургічної операції	1	2	3
4. Пацієнт з власної ініціативи заплатив особисто лікарю 5000 гривень після проведення хірургічної операції	1	2	3
5. Директор приватної фірми заявив особі, яка звернулась за оголошенням про наявність вакантної посади бухгалтера, що умовою працевлаштування є виплата йому особисто 5000 гривень	1	2	3
6. Батько підсудного укладає угоду з адвокатською компанією, де засновником є син голови суду, в якому має розглядатись справа його сина	1	2	3
7. Вчитель математики говорить батькам учня про необхідність додаткових платних занять саме з ним	1	2	3

50. На Ваш погляд, наскільки корупція поширена в Україні загалом (відповідь надайте, використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» - дуже поширена, «1» - відсутня)?

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

Важко сказати

9

51. В якій мірі, на Ваш погляд, корупція характерна для таких органів та сфер (відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» - дуже характерна, «1» - відсутня, а «9» - важко сказати)?

1. Президент України/Адміністрація Президента України	5	4	3	2	1	9
2. Верховна Рада України	5	4	3	2	1	9
3. Кабінет Міністрів України	5	4	3	2	1	9
4. Служба безпеки України	5	4	3	2	1	9
5. Суди	5	4	3	2	1	9
6. Прокуратура	5	4	3	2	1	9
7. Поліція	5	4	3	2	1	9
8. Патрульна/дорожня поліція	5	4	3	2	1	9

9. Митниця	5	4	3	2	1	9
10. Податкова служба	5	4	3	2	1	9
11. Збройні сили України	5	4	3	2	1	9
12. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	5	4	3	2	1	9
13. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	5	4	3	2	1	9
14. Місцеві органи державної влади	5	4	3	2	1	9
15. Центральні органи виконавчої влади/Міністерства та відомства	5	4	3	2	1	9
16. Органи місцевого самоврядування/ місцеві ради/ міські (сільські) голови	5	4	3	2	1	9
17. Освіта	5	4	3	2	1	9
18. Охорона здоров'я	5	4	3	2	1	9
19. Великий бізнес	5	4	3	2	1	9
20. Малий та середній бізнес	5	4	3	2	1	9
21. ЗМІ (преса, телебачення тощо)	5	4	3	2	1	9
22. Політичні партії	5	4	3	2	1	9
23. Громадські організації	5	4	3	2	1	9

52. На Ваш погляд, наскільки ефективною (результативною та реальною) є діяльність наведених нижче органів у сфері протидії корупції (відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже ефективна, «1»- діяльність відсутня або має низьку ефективність, а «9» - важко сказати)?

1. Президент України/Адміністрація Президента України	5	4	3	2	1	9
2. Верховна Рада України	5	4	3	2	1	9
3. Кабінет міністрів України	5	4	3	2	1	9
4. Служба безпеки України	5	4	3	2	1	9
5. Суди	5	4	3	2	1	9
6. Прокуратура	5	4	3	2	1	9
7. Поліція	5	4	3	2	1	9
8. Патрульна/дорожня поліція	5	4	3	2	1	9
9. Митниця	5	4	3	2	1	9
10. Податкова служба	5	4	3	2	1	9
11. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	5	4	3	2	1	9
12. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	5	4	3	2	1	9
13. Центральні органи виконавчої влади/Міністерства та відомства	5	4	3	2	1	9
14. ЗМІ (преса, телебачення тощо)	5	4	3	2	1	9
15. Політичні партії	5	4	3	2	1	9
16. Громадські організації	5	4	3	2	1	9

РОЗДІЛ 7. СТАВЛЕННЯ ДО ПРОЯВІВ КОРУПЦІЇ

53. Яка з подій останніх 12 місяців, що пов'язана з корупцією в Україні, справила на Вас найбільше враження? Назвіть два типи випадків:

	ВС
53.1. Подія, яка найбільше засмутила _____	
53.2. Подія, яку Ви вважаєте успіхом протидії корупції _____	

54. Як Ви вважаєте, якими є причини, що спонукають людей давати хабарі, подарунки, використовувати «блат» тощо для отримання послуг/вирішення проблем (зазначте відповідь по кожному рядку)?

	Так	Ні	ВС
1. Тому що «так прийнято» у відносинах з органами влади	1	2	3
2. В деяких випадках це може бути єдиний спосіб вирішення проблеми	1	2	3
3. Іноді це найбільш простий спосіб вирішення питання	1	2	3
4. Це дозволяє значно пришвидшити вирішення питання	1	2	3
5. Тому що очікування вирішення часто коштує дорожче, ніж дати «хабар»	1	2	3
6. Такі дії нікому не завдадуть шкоди	1	2	3

55. Як Ви вважаєте, якими є причини, що стримують людей давати хабарі, подарунки, використовувати «блат» тощо за отримання послуг (зазначте відповідь по кожному рядку)?

	Так	Ні	ВС
1. Це принципова позиція людини	1	2	3
2. Побоявання бути викритим, понести відповідальність за це	1	2	3
3. Не знають як це зробити, бракує досвіду і сміливості	1	2	3
4. Не має для цього грошей чи інших можливостей	1	2	3
5. Не впевнені, що «хабарник» дійсно допоможе у вирішенні проблеми	1	2	3
6. Не хочуть «бруднитися»	1	2	3

56. Якщо Вам коли-небудь пропонували дати або вимагали хабар (гроші, подарунок, послугу тощо), або Ви стали свідком подібного, чи виникало у Вас бажання повідомити про це відповідні органи, які мають протидіяти корупції?

Так	1
Ні	2
Я не був у подібній ситуації	3

№58

№59

57. Якими були Ваші дії?

Я повідомив про це і не жалкую	1
Я повідомив, але тепер жалкую	2
Я не повідомив про це	3

№59

№59

58. Чому Ви не повідомили про це?

Це могло мені зашкодити	1
Не вірю в те, що щось зміниться	2
Не знав, як це зробити	3
Не довіряю тим, хто має боротись з корупцією	4
Бо це «вимушена корупція»	5
Інше (вказіть) _____	6

Уявіть таку ситуацію.

Ви звернулись до державної установи за довідкою, яка Вам терміново необхідна для вирішення особистої справи. Вам повідомили, що термін її виготовлення – 30 днів.

Коли Ви вийшли з кабінету, то випадкова людина в коридорі Вам розповіла, що його сусід отримає таку довідку наступного дня, сплативши 1000 гривень керівнику відділу, що видає такі довідки.

59. Якими, ймовірно за все, були б Ваші наступні дії в такій ситуації (можете обрати кілька варіантів)?

Буду чекати 30 днів	1
Сплатив би 1000 гривень, але не маю коштів для цього	2
Шукав би знайомих чи близьких, які б допомогли пришвидшити	3

отримання довідки	
Сплатив би 1000 гривень	4
Написав би скаргу про корупцію в установі до вищестоящого органу	5
Написав би заяву до правоохоронних органів	6
Звернувся б до ЗМІ (надав журналістам ці факти)	7
Інший варіант _____	8

60. Що, на Ваш погляд, необхідно зробити для підвищення результативності протидії корупції?

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!

Дата проведення інтерв'ю _____

Підпис інтерв'юера _____

«Причини звернення до органів державної влади та місцевого врядування»

<i>Код послуги</i>	<i>Тип адміністративної послуги</i>
1	Земельні питання (отримання відомостей з Державного земельного кадастру, оформлення права власності на землю (користування), тощо)
2	Оформлення (переоформлення) паспортних документів (національний та закордонний паспорт; проїзний документ дитини)
3	Реєстрація місця проживання (місця перебування) особи; зняття з реєстрації; оформлення та видача довідок
4	Реєстрація суб'єкта підприємницької діяльності; внесення змін до установчих документів та до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та ФОПів; припинення підприємницької діяльності;
5	Реєстрація (перереєстрація, внесення змін) громадського об'єднання, ЗМІ, творчих спілок та їх осередків, політичних партій та їх осередків, кредитних спілок, тощо
6	Отримання дозволів та ліцензій, що пов'язані із здійсненням підприємницької діяльності;
7	Реєстрація шлюбу чи розлучення
8	Реєстрація народження, зміна прізвища; реєстрація смерті
9	Отримання довідок/дублікатів документів
10	Реєстрація нерухомості (речових прав на нерухоме майно)
11	Отримання дозволів на перепланування/реконструкцію житлових та нежитлових приміщень
12	Отримання дозволів (узгоджень, висновків) на будівництво та прийняття в експлуатацію нерухомості
13	Питання оподаткування, подання декларацій тощо
14	Митне оформлення товарів
15	Оформлення пенсій
16	Оформлення соціальної допомоги (при народженні дитини, самотніми матерями, виплати «чорнобильцям» тощо)
17	Оформлення житлової субсидії
18	Працевлаштування до відповідного органу
19	Розгляд Вашої скарги на дії певних осіб чи органів
20	Притягнення Вас чи Ваших близьких (а також Вашого роботодавця) до відповідальності
21	Інше

А.2. АНКЕТА ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ

Форма №2

ВИБІРКОВЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ ЩОДО ПОШИРЕНOSTІ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

ШАНОВНИЙ ПІДПРИЄМЕЦЬ!

Запрошуємо Вас взяти участь в опитуванні, яке присвячене дослідженню актуальних проблем сучасної України. Опитування є анонімним, а його результати будуть використані тільки в узагальненому вигляді. Дякуємо за Вашу згоду на участь в опитуванні!

Номер анкети

--	--	--	--

РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕСПОНДЕНТА

1. Стать: <table border="1"><tr><td>1</td><td>Чоловіча</td></tr><tr><td>2</td><td>Жіноча</td></tr></table>	1	Чоловіча	2	Жіноча	3. Рівень освіти: <table border="1"><tr><td>1</td><td>Неповна середня та нижче</td></tr><tr><td>2</td><td>Середня загальна</td></tr><tr><td>3</td><td>Середня спеціальна (технікум тощо)</td></tr><tr><td>4</td><td>Неповна вища/вища</td></tr></table>	1	Неповна середня та нижче	2	Середня загальна	3	Середня спеціальна (технікум тощо)	4	Неповна вища/вища								
1	Чоловіча																				
2	Жіноча																				
1	Неповна середня та нижче																				
2	Середня загальна																				
3	Середня спеціальна (технікум тощо)																				
4	Неповна вища/вища																				
2. Вік _____ повних років																					
4. Тип підприємства: <table border="1"><tr><td>1</td><td>Мікропідприємство/ФОП</td></tr><tr><td>2</td><td>Мале підприємство</td></tr><tr><td>3</td><td>Середнє підприємство</td></tr><tr><td>4</td><td>Велике підприємство</td></tr></table>	1	Мікропідприємство/ФОП	2	Мале підприємство	3	Середнє підприємство	4	Велике підприємство	5. Посада (статус) <table border="1"><tr><td>1</td><td>Власник чи співвласник бізнесу</td></tr><tr><td>2</td><td>Директор, заступник директора</td></tr><tr><td>3</td><td>Керівник відділу, підрозділу</td></tr><tr><td>4</td><td>Бухгалтер, заступник бухгалтера</td></tr></table>	1	Власник чи співвласник бізнесу	2	Директор, заступник директора	3	Керівник відділу, підрозділу	4	Бухгалтер, заступник бухгалтера				
1	Мікропідприємство/ФОП																				
2	Мале підприємство																				
3	Середнє підприємство																				
4	Велике підприємство																				
1	Власник чи співвласник бізнесу																				
2	Директор, заступник директора																				
3	Керівник відділу, підрозділу																				
4	Бухгалтер, заступник бухгалтера																				
6. Сфера діяльності <table border="1"><tr><td>1</td><td>Важка промисловість, машинобудування</td></tr><tr><td>2</td><td>Будівництво</td></tr><tr><td>3</td><td>Сільське господарство</td></tr><tr><td>4</td><td>Легка промисловість</td></tr><tr><td>5</td><td>Харчова промисловість</td></tr><tr><td>6</td><td>Транспорт</td></tr><tr><td>7</td><td>Фінанси, страхування</td></tr><tr><td>8</td><td>Гуртова та/або роздрібна торгівля</td></tr><tr><td>9</td><td>Послуги</td></tr><tr><td>10</td><td>Інше (вказіть) _____</td></tr></table>		1	Важка промисловість, машинобудування	2	Будівництво	3	Сільське господарство	4	Легка промисловість	5	Харчова промисловість	6	Транспорт	7	Фінанси, страхування	8	Гуртова та/або роздрібна торгівля	9	Послуги	10	Інше (вказіть) _____
1	Важка промисловість, машинобудування																				
2	Будівництво																				
3	Сільське господарство																				
4	Легка промисловість																				
5	Харчова промисловість																				
6	Транспорт																				
7	Фінанси, страхування																				
8	Гуртова та/або роздрібна торгівля																				
9	Послуги																				
10	Інше (вказіть) _____																				
7. Чи є серед Ваших близьких (чоловік, дружина, батько, мати, дід, баба, брат,																					

сестра, онуки, невістка та ін.) особи, які належать (належали в минулому) до таких категорій?

1	Народний депутат чи депутат місцевої ради
2	Державний службовець на керівних посадах в органах державної влади та місцевого самоврядування
3	Державний службовець на інших посадах в органах державної влади та місцевого самоврядування
4	Працівник правоохоронних органів (міліція/поліція, прокуратура, СБУ)
5	Військовослужбовець командного складу
6	Суддя/працівник суду

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

8. Чи брали участь Ви/Ваше підприємство у тендерах або інших процедурах державних закупівель за останні 12 місяців (незалежно від того, перемогли Ви чи ні)?

Так, був один випадок	1	☐ №11
Так, частіше ніж один раз	2	☐ №11
Ні, жодного разу	3	

9. Чи була причиною цього Ваша невіра в можливість отримати перемогу без корупції?

Так, це була головна причина	1
Було декілька причин, а корупція одна з них	2
Ні, ця обставина не мала значення	3
Інший варіант _____	4

Респонденти, які відповідали на запитання №9, переходять №11

10. Чи могли б Ви оцінити орієнтовно, яку частку оборотів Вашого підприємства складають надходження від участі у державних закупівлях?

до 10% ___ 20% ___ 30% ___ 40% ___ 50% ___ 60% ___ 70% ___ 80% КН - 9
 1 2 3 4 5 6 7 8

11. В якій мірі, на Ваш погляд, корупція характерна для практики державних закупівель та конкурсних процедур приватного сектору?

(відповідь дайте в кожному рядку, використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» - дуже характерна, «1» - відсутня, а «9» - важко сказати)

1. Закупівлі Міністерств та інших центральних органів влади	5	4	3	2	1	9
2. Закупівлі місцевих органів влади	5	4	3	2	1	9
3. Закупівлі державних/комунальних підприємств та установ	5	4	3	2	1	9
4. Закупівлі/тендери приватних компаній	5	4	3	2	1	9
5. Закупівлі/тендери міжнародних компаній/організацій та організацій	5	4	3	2	1	9

12. Чи брали участь Ви/Ваше підприємство у тендерах або інших процедурах підприємств/організацій недержавного сектору за останні 12 місяців (незалежно від того, перемогли Ви чи ні)?

Так, був один випадок	1	☐ №14
Так, частіше ніж один раз	2	☐ №14
Ні, жодного разу	3	

13. Якщо Ви/Ваше підприємство не брало участі в таких процедурах, то чи була причиною цього Ваша невіра в можливість отримати перемогу без корупції?

Так, це була головна причина	1
Було декілька причин, а корупція одна з них	2
Ні, ця обставина не мала значення	3
Інший варіант	4

РОЗДІЛ 3. ОТРИМАННЯ ДЕРЖАВНИХ ТА ІНШИХ ПОСЛУГ: ДОСВІД ЗВЕРНЕННЯ ДО ОРГАНІВ, УСТАНОВ, ПІДПРИЄМСТВ

3.1. ПОСЛУГИ ПІДПРИЄМСТВ З ЕЛЕКТРО- ТА ГАЗОПОСТАЧАННЯ

14. Чи виникла ситуація, коли Ви/Ваше підприємство було змушене звертатися до електро- або газопостачальних підприємств протягом останніх 12 місяців? (не пов'язаних з оплатою регулярних рахунків)

	14.1 Електропостачання	14.2 Газопостачання
Так, був один випадок	1	1
Так, було два та більше випадків	2	2
Ні, таких випадків не було	3	3

Якщо респондент не звертався до жодного підприємства №17

15. Пригадайте причини звернень до підприємств електро- та/або газопостачання, при яких виникали зазначені вище ситуації: (оберіть всі можливі варіанти відповідей):

	15.1 Електропостачання	15.2 Газопостачання
Звірка розрахунків, перевірка приладів обліку споживання	1	1
Встановлення додаткового обладнання	2	2
Отримання дозволів, узгодження (затвердження) проектів тощо	3	3
Інші питання	4	4

16. Чи понесли Ви грошові витрати у зв'язку зі зверненням (крім сплати регулярних платежів за обсяги спожитих послуг) (можливі декілька відповідей)?

Обов'язкові офіційні платежі (додаткові офіційні збори, штрафи тощо)	1
Благодійні внески на рахунки, що названі представником компанії-постачальника	2

Неофіційні платежі чи подарунки (готівкою працівнику компанії)	3
Ні, жодних неофіційних витрат не було, однак для вирішення питань доводилось звертатись за допомогою до впливових знайомих або в інший спосіб впливати на ситуацію	4
Не було нічого із наведеного	5

3.2. ПОСЛУГИ СУДОВИХ ОРГАНІВ

17. Чи були протягом останніх 12 місяців судові справи за участю Вашого підприємства?

Так, був один випадок	1	№21
Так, було два та більше випадків	2	
Ні, таких випадків не було	3	

18. Чи були при цьому такі обставини (можливо декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували судді або іншій причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували судді або іншій причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу судді чи посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

Пригадайте останній судовий розгляд за участю Вашого підприємства.

Зверніть увагу!

- 1. Йдеться не лише про Вашу особисту участь а й ситуації, що стосуються Вашого підприємства, де його інтереси представляли інші особи.*
- 2. «Судовий розгляд» – може означати не лише останній візит до суду, а й участь у справі загалом – спілкування із суддями, участь у судових засіданнях тощо)!*

19. Що було предметом останнього судового розгляду (дайте відповідь не стосовно окремого судового засідання, а справи загалом)?

Кримінальні справи (щодо працівників Вашої компанії чи у зв'язку з Вашими заявами до правоохоронних органів)	1
Договірні спори (з контрагентами чи іншими особами)	2
Спори з податковою (оскарження рішень, дій, бездіяльності)	3
Земельні спори	4
Трудові спори	5
Оскарження рішень, дій, бездіяльності інших державних органів	6

Притягнення до адміністративної відповідальності працівників	7
Інше (вказіть) _____	8

20. Чи виникали наведені нижче обставини при розгляді цієї справи (зверніть увагу: загалом, тобто це могло бути в судах різних інстанцій, але щодо однієї справи чи поєднаних справ) (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували судді або іншій причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували судді або іншій причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу судді чи посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

21. Чи мали Ви контакти з органами виконання судових рішень (державна виконавча служба)?

Так, у зв'язку з виконанням судового рішення на користь Вашого підприємства	1
Так, у зв'язку зі стягненням коштів (майна) з Вас, Ваших працівників чи підприємства	2
Ні, таких контактів не було	3

№23

22. Чи виникали при цьому наведені нижче ситуації (можливі декілька відповідей)?

Представники виконавчої служби у Вас вимагали гроші, майно, послуги за сприяння діяч з урахуванням Ваших інтересів, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували причетній до справи посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

РОЗДІЛ 4. ДОСВІД ОТРИМАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

23. Чи доводилося Вам/Вашому підприємству звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування протягом останніх 12 місяців (крім правоохоронних органів та випадків подання звітності чи інших регулярних контактів)?

Так, був один випадок	1
Так, було два та більше випадків	2
Ні, таких випадків не було	3

№32

24. З якої причини Ви зверталися:

Зверніть увагу!

- 1) це питання не стосується звернення до судових чи правоохоронних органів (про це є окремі питання);
- 2) звернення не стосується подання регулярної звітності чи інших контактів, що є обов'язковими та систематичними;
- 3) «звернення» означає не лише перший візит, а весь процес (всі дії), пов'язані з вирішенням окремого питання.

Зачитайте відповіді з **КАРТКИ** (або дайте її респонденту для ознайомлення) та проставте коди послуг, за якими звертався респондент.

Коди причин звернення

Якщо в переліку відсутня послуга, за якою він звернувся, запишіть її зі слів респондента:

25. У який спосіб відбувались такі контакти (можливі декілька відповідей)?

Виключно без особистих контактів (листування поштою чи електронною поштою/телефон)	1
Через особисті контакти на робочому місці (офіційний прийом тощо)	2
Через офіційні та неофіційні контакти (у позаробочий час)	3
Через Центри надання адміністративних послуг	4
Всі контакти були через представника Вашого підприємства (наприклад, адвоката, аудитора)	5

26. Чи виникали при цьому такі ситуації (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6

Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

Пригадайте останнє звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Зверніть увагу!

- 1) це питання не стосується звернення до судових чи правоохоронних органів (про це є окремі питання);
- 2) звернення не стосується подання регулярної звітності чи інших контактів, що є обов'язковими та систематичними;
- 3) «звернення» означає не лише перший візит, а весь процес (всі дії), пов'язані з вирішенням окремого питання!

27. У який спосіб було здійснене таке звернення (контакт)?

Виключно без особистих контактів (листування поштою чи електронною поштою/телефон)	1
Через особисті контакти на робочому місці (офіційний прийом тощо)	2
Через офіційні та неофіційні контакти (у позаробочий час)	3
Через Центри надання адміністративних послуг	4
Всі контакти були через представника Вашого підприємства (наприклад, адвоката, аудитора)	5

28. На якому рівні мало бути вирішене питання, яке стало приводом для Вашого звернення?

Центральний рівень (міністерство, комітет, агентство тощо)	1
Рівень обласного (регіонального) управління	2
Низовий рівень (район, район у місті, місто, село тощо)	3
Не знаю	4

29. Зазначте причину, з якої Ви звернулися

Зверніть увагу!

- 1) це питання не стосується звернення до судових чи правоохоронних органів (про це є окремі питання);
- 2) звернення не стосується подання регулярної звітності чи інших контактів, що є обов'язковими та систематичними.

Зачитайте відповіді з КАРТКИ та проставте код послуги, за якою звертався респондент.

Код причини звернення

Якщо в переліку відсутня послуга, за якою він звернувся, запишіть її зі слів респондента:

30. Чи виникали наведені нижче обставини під час останнього звернення (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

31. Яким був результат Вашого звернення?

Цілком позитивний результат	1
Результат був позитивним, але не таким, як очікувався	2
Результат був негативним	3
Результат ще невизначений	4

РОЗДІЛ 5. КОНТАКТИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

32. Чи доводилось Вам/працівникам Вашого підприємства (як його представникам) контактувати з органами поліції (міліції), прокуратури, службою безпеки протягом останніх 12 місяців? (крім контактів з дорожньою/патрульною поліцією)?

Так, був один випадок	1	№37
Так, було два та більше випадків	2	
Ні, таких випадків не було	3	

33. Чи виникали при цьому наведені нижче ситуації (можливі декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

Пригадайте останній контакт з правоохоронними органами.

Зверніть увагу! «Контакт» – може означати не лише один візит, а кілька візитів, що стосувались вирішення однієї проблеми.

34. Якою була причина контакту?

У зв'язку із вчиненим правопорушенням проти Вас,	1
--	---

Вашого підприємства та його працівників (заява про злочин)	
У зв'язку з Вашою участю чи участю інших працівників підприємства у кримінальному провадженні у якості підозрюваного, обвинуваченого, свідка	2
Накладення обмежень на діяльність підприємства (арешт майна, конфіскація, проведення обшуку, вилучення документів тощо)	3
Ви (підприємство) звернулися за довідками, дозволами чи іншими документами	4
У зв'язку з притягненням до адміністративної відповідальності	5
З іншої причини (вказіть) _____	5

35. Чи виникали при цьому наведені нижче ситуації (можливо декілька відповідей)?

У Вас вимагали гроші, майно, послуги, але Ви не погодились	1
У Вас вимагали гроші, майно, послуги і Ви погодились	2
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги), але вона відмовилась	3
Ви пропонували посадовій особі гроші (майно, послуги) і вона погодилась	4
Ви використовували свої зв'язки, «блат», впливових родичів, знайомих, друзів	5
Ви давали подарунки	6
Ви робили внески в благодійні фонди на вимогу посадової особи	7
Не було нічого із наведеного	8

36. Якщо спробувати підсумувати всі Ваші особисті враження від спілкування з державними органами та установами за останні 12 місяців, то який орган/установа, Ви вважаєте, найбільш корумпованим?

ВКАЖІТЬ _____ **КОД ВІДПОВІДІ**

РОЗДІЛ 6. ОСОБИСТЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРОЯВІВ КОРУПЦІЇ

37. Як Ви вважаєте, в якій мірі наведене нижче є поширеним в тій сфері бізнесу, де здійснює свою діяльність Ваше підприємство (відповідь надайте, використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже поширено, «1»- відсутнє, а «9» - важко сказати)?

1. Підприємці дають хабарі посадовцям на їхню вимогу	5	4	3	2	1	9
2. Підприємці самі пропонують чиновникам хабарі для вирішення певних питань	5	4	3	2	1	9
3. Ведуть «подвійну» бухгалтерію, використовують неофіційні готівкові розрахунки	5	4	3	2	1	9
4. Виплачують зарплати «в конвертах»	5	4	3	2	1	9
5. Використовують «блат», зв'язки,	5	4	3	2	1	9

впливових людей для отримання пільг, переваг тощо						
6. Мають «кришу» в правоохоронних органах	5	4	3	2	1	9
7. Дають гроші політикам, депутатам, політичним партіям для отримання пільг та сприяння	5	4	3	2	1	9
8. Користуються послугами «мінімізаторів» податків (фіктивних фірм тощо)	5	4	3	2	1	9
9. Виплачують «відкати» чи іншим чином підкупають співробітників своїх контрагентів чи конкурентів	5	4	3	2	1	9
10. Отримують банківські кредити виключно на корупційній зацікавленості банківських працівників	5	4	3	2	1	9

38. Чи потрапляли Ви у ситуацію, коли подарунок чи хабар могли б допомогти Вам у вирішенні питання, але Ви утримались від такого способу розв'язання проблеми?

Так	1	☐ №40
Ні	2	

39. Якою була причина, що стримала Вас від корупційного способу розв'язання проблеми (можливі декілька відповідей)?

	Так
1. Я ніколи не йду на це, принципово не даю хабарів та подарунків	1
2. Побоявання бути викритим, понести відповідальність за це	2
3. Не знав як це зробити, бракувало досвіду, сміливості	3
4. Не маю для цього грошей чи інших можливостей	4
5. Не був упевнений, що «хабарник» дійсно допоможе у вирішенні проблеми	5
6. Жодної із перелічених причин	6

40. У ситуації, коли Вам пропонували/вимагали дати подарунок або хабар, чи повідомили Ви про це відповідні органи?

Так	1
Ні	2
Таких ситуацій не виникало	3

41. За яких умов Ви готові повідомити про корупційні дії посадовця по відношенню до Вашого підприємства (можливі декілька відповідей)?

Повідомлю за будь-яких умов («мене ніщо не зупинить»)	1
Якщо платіж, що його вимагає посадовець, суттєво перевищує «загальноприйнятій»	2
Якщо буде гарантовано безпеку для мене та мого підприємства	3
За умови справедливого розслідування корупційного випадку з боку установи, в якій працює посадовець	4
За умови справедливого розслідування корупційного випадку з боку правоохоронних органів	5
Якщо мої дії та дії мого підприємства абсолютно законні	6
Інше	7

(вкажіть) _____	
Важко відповісти	8
Не повідомлю у жодному випадку	9

42. Чи могли б Ви оцінити, орієнтовно який відсоток Вашого щорічного бюджету (бюджету Вашого підприємства) Ви витрачаєте на неофіційні платежі (корупційні витрати)?

0% _____ 10% _____ 20% _____ 30% _____ 40% _____ 50% _____ 60% _____ 70% _____ 80% _____ 90% _____ КН - 99
 1 2 3 4 5 6 7 8 9

РОЗДІЛ 7. ПОВЕДІНКА ПРИ ВИРІШЕННІ БІЗНЕСОВИХ ПРОБЛЕМ

Надалі пропонуємо уявити декілька ситуацій, в які Ви б могли потрапити, або, можливо, потрапляли в минулому.

Ви звернулись до державної установи за довідкою, яка терміново необхідна Вам для вирішення проблеми, пов'язаної з підприємницькою діяльністю. Вам повідомили, що термін її виготовлення – 30 днів.

Коли Ви вийшли з кабінету, то випадкова людина в коридорі Вам розповіла, що його сусід отримав таку довідку наступного дня, сплативши 1000 гривень керівнику відділу, що видає такі довідки.

43. Якими, ймовірно, були б Ваші наступні дії в такій ситуації (можливі декілька відповідей)?

Буду чекати 30 днів	1
Сплатив би 1000 гривень, але не маю коштів для цього	2
Шукав би знайомих чи близьких, які б допомогли пришвидшити отримання довідки	3
Сплатив би 1000 гривень	4
Написав би скаргу про корупцію в установі до вищестоящого органу	5
Написав би заяву до правоохоронних органів	6
Звернувся б до ЗМІ (надав журналістам ці факти)	7
Інший варіант _____	8

Працівник Вашої компанії заявив, що його колега, який проводив переговори з підрядником, отримав від останнього «відкат».

44. Якими будуть Ваші дії (можливі декілька відповідей)?

Нічого не буду робити	1
На винуватця буде накладено грошовий штраф або інше стягнення	2
Запропоную звільнитися за власним бажанням	3
Повідомлю правоохоронні органи	4
Повідомлю про цей випадок колектив	5
Якимось чином відзначу співробітника, що заявив про цей випадок	6
«Увійду в долю» або примушу віддати «відкат» мені	7

Примушу повернути «відкат» і відмовлюсь від послуг тієї фірми	8
Інше (вказіть)	9

45. Яким буде Ваше особисте ставлення до співробітника, що повідомив про «відкат», отриманий його колегою (можливі декілька відповідей)?

Порядна людина	1
Кар'єрист	2
Дивак	3
Заздрісна людина	4
Жадібна людина	5
Зрадник	6
Інше (вказіть)	7

РОЗДІЛ 8. ОБІЗНАНІСТЬ ПРО КОРУПЦІЮ В УКРАЇНІ

46. Якою мірою Ви вважаєте себе обізнаним щодо наступного (зазначте відповідь по кожному рядку):

	Достатньо обізнаний	Поверхнево обізнаний	Зовсім не обізнаний	Важко сказати	Мене це не цікавить
1. Що таке корупція?	3	2	1	9	0
2. Яким є рівень корупції в Україні?	3	2	1	9	0
3. Які державні органи уповноважені на протидію корупції?	3	2	1	9	0
4. Якими є результати діяльності цих органів?	3	2	1	9	0

47. На Ваш погляд, що з переліченого нижче є проявом корупції (надайте відповідь по кожному рядку)?

	Так	Ні	ВС
1. Пенсіонерка дала поштарці 20 гривень, коли та принесла їй пенсію	1	2	3
2. Міністр охорони здоров'я є власником мережі аптек	1	2	3
3. Пацієнт на вимогу лікаря заплатив йому особисто 5000 гривень після проведення хірургічної операції	1	2	3
4. Пацієнт з власної ініціативи заплатив особисто лікарю 5000 гривень після проведення хірургічної операції	1	2	3
5. Директор приватної фірми заявив особі, яка звернулася за оголошенням про наявність вакантної посади бухгалтера, що умовою працевлаштування є виплата йому особисто 5000 гривень	1	2	3
6. Батько підсудного укладає угоду з адвокатською компанією, засновником якої є син голови суду, в якому має розглядатись справа його сина	1	2	3
7. Вчитель математики говорить батькам учня про необхідність додаткових платних занять саме з ним	1	2	3

52. На Ваш погляд, наскільки корупція поширена в Україні загалом?*(відповідь надайте, використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже поширена, «1» – відсутня)*

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

Важко сказати

9

53. В якій мірі, на Ваш погляд, корупція характерна для наступних органів та сфер (відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже характерна, «1» – відсутня, а «9» – важко сказати)?

1. Президент України/Адміністрація Президента України	5	4	3	2	1	9
2. Верховна Рада України	5	4	3	2	1	9
3. Кабінет Міністрів України	5	4	3	2	1	9
4. Служба безпеки України	5	4	3	2	1	9
5. Суди	5	4	3	2	1	9
6. Прокуратура	5	4	3	2	1	9
7. Поліція	5	4	3	2	1	9
8. Патрульна /дорожня поліція	5	4	3	2	1	9
9. Митниця	5	4	3	2	1	9
10. Податкова служба	5	4	3	2	1	9
11. Збройні сили України	5	4	3	2	1	9
12. Національний банк України	5	4	3	2	1	9
13. Державні банки, що працюють з населенням та бізнесом	5	4	3	2	1	9
14. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	5	4	3	2	1	9
15. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	5	4	3	2	1	9
16. Місцеві органи державної влади	5	4	3	2	1	9
17. Центральні органи виконавчої влади/міністерства та відомства	5	4	3	2	1	9
18. Органи місцевого самоврядування/місцеві ради/міські (сільські) голови	5	4	3	2	1	9
19. Освіта	5	4	3	2	1	9
20. Охорона здоров'я	5	4	3	2	1	9
21. Великий бізнес	5	4	3	2	1	9
22. Малий та середній бізнес	5	4	3	2	1	9
23. ЗМІ (преса, телебачення тощо)	5	4	3	2	1	9
24. Політичні партії	5	4	3	2	1	9
25. Громадські організації	5	4	3	2	1	9

54. На Ваш погляд, наскільки ефективною (результативною та реальною) є діяльність наведених нижче органів у сфері протидії корупції (відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже ефективна, «1» – діяльність відсутня або має низьку ефективність, а «9» – важко сказати)?

1. Президент України/Адміністрація Президента України	5	4	3	2	1	9
2. Верховна Рада України	5	4	3	2	1	9
3. Кабінет Міністрів України	5	4	3	2	1	9
4. Служба безпеки України	5	4	3	2	1	9
5. Суди	5	4	3	2	1	9
6. Прокуратура	5	4	3	2	1	9
7. Поліція	5	4	3	2	1	9
8. Патрульна/дорожня поліція	5	4	3	2	1	9

9. Митниця	5	4	3	2	1	9
10. Податкова служба	5	4	3	2	1	9
11. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	5	4	3	2	1	9
12. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	5	4	3	2	1	9
13. Центральні органи виконавчої влади/міністерства та відомства	5	4	3	2	1	9
14. ЗМІ (преса, телебачення тощо)	5	4	3	2	1	9
15. Політичні партії	5	4	3	2	1	9
16. Громадські організації	5	4	3	2	1	9

55. Яка з подій за останні 12 місяців, що пов'язана з корупцією в Україні, вразила Вас найбільше? Назвіть два випадки:

	ВС
55.1. Подія, яка найбільше засмутила _____	
55.2. Подія, яку Ви вважаєте успіхом у протидії корупції _____	

56. Що, на Ваш погляд, необхідно зробити для підвищення результативності протидії корупції? _____

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!

Дата проведення інтерв'ю _____

Підпис інтерв'юера _____

КАРТКА ДО ЗАПИТАННЯ №29

«Причини звернення до органів державної влади та місцевого врядування»

Розгляд Вашої скарги на дії певних осіб чи органів	1
Притягнення Вас чи Ваших працівників до відповідальності, застосування санкцій щодо Вашого підприємства	2
Земельні питання (отримання відомостей з Державного земельного кадастру оформлення права власності на землю (користування) тощо)	3
Митні питання (експортно-імпорتنі операції)	4
Отримання висновків, погоджень чи дозволів санітарно-епідеміологічної служби	5
Реєстрація суб'єкта підприємницької діяльності; внесення змін до установчих документів чи до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та ФОПів	6
Проведення перевірки (планової чи позапланової)	7
Реєстрація припинення підприємницької діяльності; ліквідація суб'єкта підприємницької діяльності	8
Отримання ветеринарних документів (свідоцтво, сертифікат, довідка, експлуатаційний дозвіл)	9
Реєстрація нерухомості (речових прав на нерухоме майно)	10
Отримання дозволів (узгоджень, висновків) на будівництво та прийняття в експлуатацію об'єктів нерухомого майна	11
Питання оподаткування, подання декларацій тощо	12
Отримання висновків, погоджень та інших документів екологічної служби	13
Отримання дозволів на окремі види професійної діяльності (оціночна, ветеринарна практика, медична практика, освітня діяльність тощо)	14
Отримання фітосанітарних, карантинних сертифікатів чи дозволів	15
Дозволи у сфері охорони культурної (та археологічної) спадщини	16
Отримання ліцензії на виробництво/торгівлю ліками	17
Отримання ліцензій на транспортні послуги	18
Отримання дозволів /ліцензій у сфері поводження з відходами	19
Отримання дозволів/ліцензій у сфері виробництва/торгівлі лікєро-горілчаними виробами / тютюновими виробами	20
Отримання дозволів на спеціальне водокористування	21
Отримання дозволів на працевлаштування (для іноземців тощо)	22
Отримання бюджетних коштів (дотацій, безвідсоткових чи пільгових кредитів тощо)	23
Інше	24

А.3. АНКЕТА ОПИТУВАННЯ ЕКСПЕРТІВ

Форма №3

ОПИТУВАННЯ ЕКСПЕРТІВ ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Шановний експерт!

Це опитування проводиться в межах стандартного дослідження поширеності корупції в Україні, результати якого будуть використані для підготовки щорічного звіту Національного агентства з питань запобігання корупції.

Для цього опитування Ви обрані в ході спеціальної процедури без упередженості чи наміру відібрати конкретних осіб. Відбір проводився з урахуванням наявних можливостей експерта надати ґрунтовну, незалежну та зважену оцінку поточної ситуації в Україні.

Передбачається, що заповнення Анкети проводитиметься за звичними для Вас правилами і не займе багато часу – ми намагались зробити процедуру заповнення максимально зручною для Вас. Будуть використані лише узагальнені результати. Будьте відвертими, не уникайте «складних питань» і «незручних відповідей».

Дякуємо за згоду прийняти участь в експертному опитуванні!

Номер анкети

--	--	--	--

Перш за все, надайте загальні відомості про себе.

1. Ваша стать:

1	Чоловіча
2	Жіноча

2. Вік _____ повних років

3. Географічний район проживання:

1	м. Київ
2	Північний район (Київська область, Житомирська область, Сумська область, Чернігівська область)
3	Центральний район (Черкаська область, Полтавська область, Кіровоградська область, Вінницька область)
4	Східний район (Дніпропетровська область, Донецька область, Запорізька область, Луганська область, Харківська область)
5	Південний район (Одеська область, Миколаївська область, Херсонська область)
6	Західний район (Івано-Франківська область, Хмельницька область, Чернівецька область, Львівська область, Рівненська область, Тернопільська область, Волинська область, Закарпатська область)

4. Місце роботи (Можливі декілька варіантів відповіді):

1	Верховна рада України/місцева рада
2	Орган державної виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування
3	Державний науково-дослідний заклад
4	Вищий навчальний заклад (державний чи приватний)
5	Недержавний аналітичний заклад
6	Міжнародна організація
7	Неурядова (громадська) організація
8	Суб'єкт господарювання (бізнес)
9	ЗМІ, незалежний журналіст («фрілансер»)
10	Незалежний консультант
11	Інше _____

5. Галузь знань (спеціальність) (можливі декілька варіантів відповіді):

1	Політична
2	Економічна
3	Історична
4	Соціологічна
5	У галузі права/міжнародного права
6	У галузі державного управління
7	Технічна
8	У галузі журналістики (ЗМІ)
9	Природнича
10	Медична
11	Педагогічна
12	Інше _____

6. Галузь знань, в якій Ви є практикуючим експертом сьогодні (Можливі декілька варіантів відповіді):

1	Теоретичної та прикладної політології, політичних технологій та політичного консультування
2	Економіки народного господарства, галузевих економік
3	Державного управління та контролю
4	Теоретичної та прикладної соціології, соціальних процесів та інститутів
5	Фінансів, страхування, оподаткування, бюджетного процесу
6	Практики ведення бізнесу в різних галузях
7	Захисту прав людини
8	Правоохоронної діяльності, боротьби зі злочинністю
9	Культурної та гуманітарної політики
10	Міжнародного права та міжнародних відносин
11	Права (загалом) та правової політики
12	Антикорупційної діяльності, формування і реалізації антикорупційної політики
13	Громадянського суспільства і громадської активності

14	Діяльності ЗМІ
15	«Тіньової економіки» та «тіньової політики», громадські та журналістські розслідування
16	Правової допомоги; судової діяльності

7. Чи маєте Ви науковий ступінь у цій галузі знань?

1	Доктор наук (або іноземний еквівалент)
2	Кандидат наук (або іноземний еквівалент)
3	Ні, не маю наукового ступеня

8. Чи можете Ви надавати експертні оцінки, що суперечать позиції Вашого роботодавця?

1	Безперечно, так
2	Скоріше так, ніж ні
3	Скоріше ні, ніж так
4	Ні, такі оцінки потребують узгоджень
5	КН (код невідповіді)

Далі надайте відповіді на питання, які стосуються Вашої обізнаності та сприйняття корупції

9. Якою мірою Ви вважаєте себе обізнаним щодо наступного (Зазначте відповідь по кожному рядку):

	Достатньо обізнаний	Поверхнево обізнаний	Зовсім не обізнаний	Важко сказати	Мене це не цікавить
1. Що таке корупція?	3	2	1	9	0
2. Яким є рівень корупції в Україні?	3	2	1	9	0
3. Які державні органи уповноважені на протидію корупції?	3	2	1	9	0
4. Якими є результати діяльності цих органів?	3	2	1	9	0

В українському суспільстві уявлення про корупцію є різними, досить часто вони суперечливі і не відповідають правовим визначенням. Тому важливим є вивчення розуміння феномену корупції, зокрема актуально знати думку експертів щодо можливості віднесення до корупційних правопорушень певних ситуацій.

10. На Ваш погляд, що з переліченого нижче є корупцією (надайте відповідь по кожному рядку)?

	Так	Ні	ВС
1. Пенсіонерка дала поштарці 20 гривень, коли та принесла їй пенсію	1	2	3
2. Міністр охорони здоров'я є власником мережі аптек	1	2	3
3. Пацієнт на вимогу/прохання лікаря заплатив йому особисто 5000 гривень після проведення хірургічної операції	1	2	3
4. Пацієнт з власної ініціативи заплатив особисто лікарю	1	2	3

5000 гривень після проведення хірургічної операції			
5. Директор приватної фірми заявив особі, яка звернулася за оголошенням про наявність вакантної посади бухгалтера, що умовою працевлаштування є виплата йому особисто 5000 гривень	1	2	3
6. Батько підсудного укладає угоду з адвокатською компанією, де засновником є син голови суду, в якому має розглядатись справа його сина	1	2	3
7. Вчитель математики говорить батькам учня про необхідність додаткових платних занять саме з ним	1	2	3

11. Різне розуміння феномену корупції стає причиною різного бачення масштабів корупції. На Ваш погляд, наскільки корупція в Україні поширена (відповідь надайте, використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже поширена, «1» – відсутня)?

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

Важко сказати

9

Наступне питання передбачає оцінку поширеності корупції в певних сферах суспільної діяльності. Така оцінка має спиратись на Ваші особисті враження чи знання ситуації і не враховувати існуючі стереотипи.

12. В якій мірі, на Ваш погляд, корупція поширена у наступних суспільних сферах та окремих ситуаціях:

(відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – корупція відсутня, «1» – корупція дуже поширена а «9» - важко сказати)

1. Реєстрація актів громадянського стану (народження/смерть/шлюб/розлучення)	5	4	3	2	1	9
2. Діяльність патрульної поліції: контроль дотримання правил дорожнього руху	5	4	3	2	1	9
3. Досудове слідство	5	4	3	2	1	9
4. Реалізація повноважень прокуратури	5	4	3	2	1	9
5. Контрольні повноваження податкової служби: декларування, перевірки, притягнення до відповідальності	5	4	3	2	1	9
6. Реалізація повноважень митниці у відносинах з суб'єктами бізнесу	5	4	3	2	1	9
7. Реалізація повноважень митниці у відносинах із звичайним людьми (фізичними особами)	5	4	3	2	1	9
8. Призначення пенсій	5	4	3	2	1	9
9. Започаткування бізнесу (реєстрація підприємств та інших суб'єктів господарювання, внесення змін, перереєстрація)	5	4	3	2	1	9
10. Отримання ліцензій та дозволів через центри надання адміністративних послуг	5	4	3	2	1	9
11. Проведення перевірок (планових та	5	4	3	2	1	9

позапланових) у сфері бізнесу						
12. Державні закупівлі на рівні центральних органів	5	4	3	2	1	9
13. Проведення тендерів та інших конкурсних процедур приватними компаніями	5	4	3	2	1	9
14. Отримання кредитів в державних банках чи в межах програм державної підтримки певних галузей	5	4	3	2	1	9
15. Отримання кредиту для бізнесу в приватних банках	5	4	3	2	1	9
16. Приватизація, отримання у власність чи оренду земельних ділянок, вирішення земельних питань (реєстрація, дозволи тощо)	5	4	3	2	1	9
17. Відбір (прийом на роботу) працівників державних органів(органи виконавчої влади)	5	4	3	2	1	9
18. Отримання освіти в державних/комунальних закладах (прийом до навчальних закладів, оцінювання знань тощо)	5	4	3	2	1	9
19. Отримання медичних послуг у приватних закладах	5	4	3	2	1	9
20. Отримання освіти в приватних закладах (прийом до навчальних закладів; оцінювання знань тощо)	5	4	3	2	1	9
21. Отримання медичних послуг у державних/комунальних закладах	5	4	3	2	1	9
22. Підготовка та атестація наукових кадрів вищої кваліфікації (присвоєння наукових ступенів)	5	4	3	2	1	9
23. Формування виборчих списків політичних партій на парламентських та місцевих виборах	5	4	3	2	1	9
24. Прийняття рішень Верховною радою (прийняття законів та інші рішення)	5	4	3	2	1	9
25. Призначення на посади керівників вищих органів влади (міністр/заступник/керівник департаменту тощо)	5	4	3	2	1	9
26. Формування суддівського корпусу	5	4	3	2	1	9
27. Відбір, призначення на посади та просування у органах прокуратури	5	4	3	2	1	9
28. Відбір, призначення на посади та просування у поліції	5	4	3	2	1	9
29. Відбір, призначення на посади та просування в СБУ	5	4	3	2	1	9
30. Призначення на керівні та інші престижні/високооплачувані посади у приватних компаніях	5	4	3	2	1	9
31. Проведення передвиборної агітації («боротьба за	5	4	3	2	1	9

голоси виборців»)						
32. Присвоєння почесних звань/відзначення державними нагородами	5	4	3	2	1	9
33. Діяльність громадських організацій	5	4	3	2	1	9
34. Виконання судових рішень	5	4	3	2	1	9
35. Проведення службових антикорупційних розслідувань	5	4	3	2	1	9
36. Розгляд кримінальних справ судами	5	4	3	2	1	9
37. Розгляд господарських справ судами	5	4	3	2	1	9
38. Розгляд адміністративних справ судами	5	4	3	2	1	9
39. Оформлення соціальної допомоги (при народженні дитини, самотнім матерям, виплати «Чорнобильцям» тощо)	5	4	3	2	1	9
40. Реєстрація нерухомості (речових прав на нерухоме майно), отримання дозволів на перепланування/реконструкцію житлових та нежитлових приміщень	5	4	3	2	1	9
41. Реєстрація місця проживання (місця перебування) особи, зняття з реєстрації, оформлення та видача довідок	5	4	3	2	1	9
42. Оформлення (переоформлення) паспортних документів (національний та закордонний паспорт, проїзний документ дитини)	5	4	3	2	1	9
43. Державні закупівлі місцевих органів влади	5	4	3	2	1	9
44. Державні закупівлі державних підприємств	5	4	3	2	1	9
45. Отримання грантів на наукові дослідження, іншу діяльність за рахунок коштів місцевих або державного бюджетів	5	4	3	2	1	9
46. Отримання грантів на наукові дослідження, іншу діяльність за рахунок коштів приватних компаній чи фондів	5	4	3	2	1	9
47. Державні закупівлі для потреб оборони та національної безпеки	5	4	3	2	1	9

Наступне питання стосується Вашої оцінки «антикорупційного потенціалу населення України», тобто його здатності відмовитись від корупційної моделі поведінки та проявляти активність у сфері протидії корупції.

13. На Ваш погляд, яка частка населення України є:

13.1. Здатною відмовитись від корупції як способу досягнення певних особистих цілей («не давати хабарі» і «не погоджуватись на корупційні пропозиції»):

до 1%	1
1-5%	2
6-15%	3
16-30%	4
31- 50%	5
51-75%	6
76- 90%	7
91 -100%	8
КН	9

13.2. Морально та психологічно здатною повідомляти правоохоронні органи чи інші уповноважені органи про факти вимагання хабарів чи інші корупційні дії чи ситуації:

до 1%	1
1-5%	2
6-15%	3
16-30%	4
31- 50%	5
51-75%	6
76- 90%	7
91 -100%	8
КН	9

14. Чи погоджуєтесь Ви з тим, що наведені нижче державні та суспільні інститути «вільні від корупції», тобто чи є вірним твердження, що корупція в них або відсутня взагалі, або ж має рідкісний/нетиповий характер (відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» - повністю погоджуюсь, «1»- зовсім не погоджуюсь а «9» - важко сказати):

1. Президент України	5	4	3	2	1	9
2. Адміністрація Президента України	5	4	3	2	1	9
3. Верховна Рада України	5	4	3	2	1	9
4. Кабінет міністрів України	5	4	3	2	1	9
5. Служба безпеки України	5	4	3	2	1	9
6. Суди	5	4	3	2	1	9
7. Прокуратура	5	4	3	2	1	9
8. Поліція	5	4	3	2	1	9
9. Патрульна /дорожня поліція	5	4	3	2	1	9
10. Митниця	5	4	3	2	1	9
11. Податкова служба	5	4	3	2	1	9
12. Збройні сили України	5	4	3	2	1	9
13. Національний банк України	5	4	3	2	1	9
14. Державні банки, що працюють з населенням та бізнесом	5	4	3	2	1	9
15. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	5	4	3	2	1	9
16. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	5	4	3	2	1	9
17. Місцеві органи державної влади	5	4	3	2	1	9
18. Центральні органи виконавчої	5	4	3	2	1	9

влади/Міністерства та відомства						
19. Органи місцевого самоврядування/ місцеві ради/ міські (сільські) голови	5	4	3	2	1	9
20. Освіта	5	4	3	2	1	9
21. Охорона здоров'я	5	4	3	2	1	9
22. Великий бізнес	5	4	3	2	1	9
23. Малий та середній бізнес	5	4	3	2	1	9
24. ЗМІ (преса, телебачення тощо)	5	4	3	2	1	9
25. Політичні партії (загалом)	5	4	3	2	1	9
26. Політичні партії, що отримують державне фінансування	5	4	3	2	1	9
27. Громадські організації	5	4	3	2	1	9

15. На Вашу думку, наскільки ефективною (результативною та реальною) є діяльність наведених нижче органів у сфері протидії корупції?

(відповідь дайте в кожному рядку використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже ефективна, «1»- діяльність відсутня або має низьку ефективність, а «9» - важко сказати)

1. Президент України/Адміністрація Президента України	5	4	3	2	1	9
2. Верховна Рада України	5	4	3	2	1	9
3. Кабінет міністрів України	5	4	3	2	1	9
4. Служба безпеки України	5	4	3	2	1	9
5. Суди	5	4	3	2	1	9
6. Прокуратура	5	4	3	2	1	9
7. Поліція	5	4	3	2	1	9
8. Патрульна /дорожня поліція	5	4	3	2	1	9
9. Митниця	5	4	3	2	1	9
10. Податкова служба	5	4	3	2	1	9
11. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	5	4	3	2	1	9
12. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	5	4	3	2	1	9
13. Центральні органи виконавчої влади/міністерства та відомства	5	4	3	2	1	9
14. ЗМІ (преса, телебачення тощо)	5	4	3	2	1	9
15. Політичні партії	5	4	3	2	1	9
16. Громадські організації	5	4	3	2	1	9

16. Яка з подій останніх 12 місяців, що пов'язана з корупцією в Україні, справила на Вас найбільше враження? Назвіть два типи випадків:

	ВС
16.1. Подія, яка найбільше засмутила _____	
16.2. Подія, яку Ви вважаєте успіхом протидії корупції _____	

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В ОПИТУВАННІ!

А.4. ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ ІНТЕРВ'ЮЕРА ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ

ПРОЕКТ

ІНСТРУКЦІЯ ІНТЕРВ'ЮЕРУ

ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Метою опитування є отримання надійної інформації для оцінки рівня корупції та результативності антикорупційної діяльності в Україні.

Обстеження проводять спеціально підготовлені інтерв'юери шляхом безпосереднього опитування респондента, обраного випадковим чином за адресою проживання. Вся інформація, отримана від респондента під час опитування, є конфіденційною (незалежно від того, чи стосується вона опитування, чи ні). Роботою інтерв'юерів керує супервайзер, який забезпечує інтерв'юерів необхідною кількістю бланків анкет та інструкцією щодо проведення опитування, надає необхідні роз'яснення під час здійснення польових робіт, контролює якість їх роботи.

Хто підлягає опитуванню. В опитуванні беруть участь окремі домогосподарства, адреси яких потрапили до вибірки. У домогосподарстві опитують одного члена домогосподарства віком від 18 років, відібраного випадково. Інтерв'ю проводиться безпосередньо у домогосподарстві в період _____.

Участь в опитуванні є добровільною. Інтерв'юер не має права наполягати на проведенні інтерв'ю у разі категоричної відмови респондента. Він лише фіксує відмову у бланку форми звітності і переходить до наступної за графіком адреси домогосподарства для відбору респондентів.

Якщо інтерв'юерові під час візиту до домогосподарства не відчинили двері, слід з'ясувати (наприклад, у сусідів) чи проживає хто-небудь за цією адресою і коли можна застати членів цього домогосподарства вдома. Якщо під час першого візиту інтерв'юерові не вдалося провести інтерв'ю через відсутність членів домогосподарства вдома, відсутність особи, яка володіє необхідною інформацією, або через інші причини, крім відмови від участі в опитуванні, інтерв'юер повинен здійснити інші спроби взяти інтерв'ю в цьому домогосподарстві. Передбачається, що інтерв'юер здійснить не більше трьох спроб взяти інтерв'ю, і результат кожного візиту зафіксує у звіті про виконання опитування.

Початок інтерв'ю. Інтерв'ю повинне розпочатися з того, що інтерв'юер відрекомендується, пред'являє посвідчення інтерв'юера і паспорт.

Інтерв'юер має повідомити хто проводить опитування і стисло пояснити його мету та докласти максимум зусиль для того, щоб переконати потенційного респондента у важливості участі в цьому.

«Доброго дня, мене звати _____. Я представник _____ (пред'явити посвідчення та паспорт). Хочу Вас повідомити, що Ваше домогосподарство було відібрано в числі ____ домогосподарств для участі у опитуванні щодо поширеності та рівня корупції в Україні, а також ефективності антикорупційної політики. Це опитування проводить _____. Вашу адресу обрано методом випадкового відбору із загального списку адрес поштового відділення. Ми гарантуємо повну конфіденційність наданої Вами інформації. Відповіді будуть проаналізовані в узагальненому вигляді після попередньої комп'ютерної обробки. При цьому дані будуть повністю деперсоніфіковані (тобто, не будуть містити Вашої адреси, ім'я чи прізвища).

Ми звернулися до Вас, щоб дізнатися, чи доводилося Вам коли-небудь бути свідком або учасником певних ситуацій, в яких проявлялися корупційні дії, наскільки Ви обізнані про ситуацію з корупцією в Україні і як Ви ставитеся до цього явища. Надані Вами відповіді на запитання анкети стануть джерелом дуже цінної інформації, яка дозволить у майбутньому прийняти обґрунтовані рішення з метою запобігання корупції».

Далі інтерв'юєрові слід запитати респондента, чи міг би він приділити йому до 20 хвилин задля того, щоб відповісти на запитання анкети.

Процедура опитування. Опитування респондентів відбувається у формі інтерв'ю без документального підтвердження правильності відповідей. Інтерв'юєр **не передає** респонденту анкету, а заповнює її власноручно під час інтерв'ю, відмічаючи варіанти відповідей, надані респондентом.

Інтерв'юєре, поінформуйте респондента про те, що немає «правильних» або «неправильних» відповідей. Нас цікавить думка кожного.

Порядок заповнення анкети. Інтерв'юєр зачитує запитання анкети, акуратно обводить кружечком номери відповідей, які обрав респондент.

Якщо Ви помилково обвели неправильний код відповіді, будь ласка, перекресліть цей код (X) та обведіть код правильного варіанту. При цьому необхідно на вільному полі паперу поряд з помилкою вказати: «помилково обведено» або «виправлення респондента» з одночасним підтвердженням підписом респондента.

Зчитуючи респондентові варіанти відповідей на запитання, не слід проголошувати такі варіанти, як «важко сказати» та «інше». Лише у разі, коли респондент вагається з відповіддю, інтерв'юєр обводить варіант відповіді «важко сказати». У разі застосування варіанту відповіді «інше» бажано попросити респондента надати коментарі або пояснення. Якщо респондент з якихось причин відмовляється дати відповідь на певне запитання (можливо, просто не знає її), інтерв'юєрові слід обвести варіант відповіді «КН» – код невідповіді.

Умовні позначення

(→) **Горизонтальна стрілка** біля коду варіанта відповіді на певне запитання означає, що наступне запитання, яке Ви повинні зачитати, має бути саме за номером, вказаним стрілкою.

(☞) Поряд з цією позначкою наводяться додаткові вказівки інтерв'юєрові.

З правилами заповнення відповідей на запитання анкети інтерв'юєр знайомиться під час навчання інтерв'юєрів.

Закінчення інтерв'ю. Подякуйте респондентові за надані відповіді та допомогу в оцінці рівня корупції в Україні. Наголосіть на тому, що до цього респондента можуть звернутися повторно з метою перевірки якості роботи інтерв'юєра або того факту, що інтерв'ю відбулося.

Звітність інтерв'юєра. Інтерв'юєр здає супервайзеру коректно заповнені та візуально перевірені анкети, а також звіт про опитування до _____ (термін).

Увага! При відмові респондента від інтерв'ю, необхідно обов'язково вказати причину відмови.

Інтерв'юєре, пам'ятайте, що Ви несете персональну відповідальність за розголошення інформації, отриманої під час проведення опитування!

БАЖАЄМО УСПІШНОЇ РОБОТИ!

А.5. ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ ІНТЕРВ'ЮЕРА ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ

ПРОЕКТ

ІНСТРУКЦІЯ ІНТЕРВ'ЮЕРУ

ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Метою опитування є отримання надійної інформації для оцінки рівня корупції та результативності антикорупційної діяльності в Україні.

Обстеження проводять спеціально підготовлені інтерв'юери шляхом безпосереднього опитування респондентів, обраних випадково за адресою реєстрації підприємств. Вся інформація, отримана від респондентів під час опитування, є конфіденційною (незалежно від того, чи стосується вона відношення до опитування, чи ні). Роботою інтерв'юерів керує супервайзер, який забезпечує інтерв'юерів необхідною кількістю бланків анкет та інструкцією щодо проведення опитування, надає необхідні роз'яснення під час здійснення польових робіт, контролює якість їх роботи.

Хто підлягає опитуванню. В опитуванні беруть участь відібрані випадковим чином підприємці, адреси яких потрапили до вибірки. Інтерв'ю проводить інтерв'юер в період _____.

Участь в опитуванні є добровільною. Інтерв'юер не має права наполягати на проведенні інтерв'ю у разі категоричної відмови респондента. Він лише фіксує відмову у бланку форми звітності і переходить до наступної за графіком адреси домогосподарства для відбору респондента.

Якщо під час першого візиту інтерв'юерові не вдалося провести інтерв'ю через відсутність респондента, інтерв'юер повинен здійснити повторну спробу, в інший день і час завітавши до потенційного респондента. Передбачається, що інтерв'юер здійснить не більше трьох спроб взяти інтерв'ю, і результат кожного візиту зафіксує у звіті про виконання опитування.

Початок інтерв'ю. Інтерв'ю повинне розпочатися з того, що інтерв'юер відрекомендується, пред'являє посвідчення інтерв'юера і паспорт.

Інтерв'юер має повідомити хто проводить опитування і стисло пояснити його мету та докласти максимум зусиль, щоб переконати потенційного респондента у важливості участі в цьому.

«Доброго дня, мене звати _____. Я представник _____ (пред'явити посвідчення та паспорт). Хочу повідомити, що Вас було відібрано в числі ____ підприємців для участі в опитуванні щодо поширеності та рівня корупції в Україні, а також ефективності антикорупційної політики. Це опитування проводить _____ (хто) _____. Адресу Вашого підприємства обрано методом випадкового відбору. Ми гарантуємо повну конфіденційність наданої Вами інформації. Відповіді будуть проаналізовані в узагальненому вигляді після попередньої комп'ютерної обробки. При цьому дані будуть повністю деперсоніфіковані (тобто, не будуть містити Вашого ім'я чи прізвища, адреси та назви підприємства).

Ми звернулися до Вас, щоб дізнатися, чи доводилося Вам коли-небудь бути свідком або навіть учасником певних ситуацій, пов'язаних із Вашою підприємницькою діяльністю, в яких проявлялися корупційні дії, наскільки Ви обізнані про ситуацію з корупцією в Україні і як Ви ставитеся до цього явища. Надані Вами відповіді на запитання анкети стануть джерелом дуже цінної інформації, яка дозволить у майбутньому прийняти обґрунтовані рішення з метою запобігання корупції».

Далі інтерв'юєрові слід запитати респондента, чи міг би він приділити йому до 20 хвилин задля того, щоб відповісти на запитання анкети.

Процедура опитування. Опитування респондентів відбувається у формі інтерв'ю без документального підтвердження правильності відповідей. Інтерв'юєр **не передає** респонденту анкету, а заповнює її власноручно під час інтерв'ю, відмічаючи варіанти відповідей, надані респондентом.

Інтерв'юєре, поінформуйте респондента про те, що немає «правильних» або «неправильних» відповідей. Нас цікавить думка кожного.

Порядок заповнення анкети. Інтерв'юєр зачитує запитання анкети, акуратно обводить кружечком номери відповідей, які обрав респондент.

Якщо Ви помилково обвели неправильний код відповіді, будь ласка, перекресліть цей код (X) та обведіть код правильного варіанту. При цьому необхідно на вільному полі паперу поряд з помилкою вказати: «помилково обведено» або «виправлення респондента» з одночасним підтвердженням підписом респондента.

Зачитуючи респондентові варіанти відповідей на запитання, не слід проголошувати такі варіанти, як «важко сказати» та «інше». Лише у разі, коли респондент вагається з відповіддю, інтерв'юєр обводить варіант відповіді «важко сказати». У разі застосування варіанту відповіді «інше» бажано попросити респондента надати коментарі або пояснення. Якщо респондент з якихось причин відмовляється дати відповідь на певне запитання (можливо, просто не знає її), інтерв'юєрові слід обвести варіант відповіді «КН» – код невідповіді.

Умовні позначення

(→) **Горизонтальна стрілка** біля коду варіанта відповіді на певне запитання означає, що наступне запитання, яке Ви повинні зачитати, має бути саме за номером, вказаним стрілкою.

(☞) Поряд з цією позначкою наводяться додаткові вказівки інтерв'юєрові.

З правилами заповнення відповідей на запитання анкети інтерв'юєр знайомиться під час навчання інтерв'юєрів.

Закінчення інтерв'ю. Подякуйте респондентові за надані відповіді та допомогу в оцінці рівня корупції в Україні. Наголосіть на тому, що до цього респондента можуть звернутися повторно з метою перевірки якості роботи інтерв'юєра або того факту, що інтерв'ю відбулося.

Звітність інтерв'юєра. Інтерв'юєр здає супервайзеру коректно заповнені та візуально перевірені анкети, а також звіт про опитування до _____ (термін).

Увага! При відмові респондента від інтерв'ю, необхідно обов'язково вказати причину відмови!

Інтерв'юєре, пам'ятайте, що Ви несете персональну відповідальність за розголошення інформації, отриманої під час проведення опитування!

БАЖАЄМО УСПІШНОЇ РОБОТИ!

А.6. ФОРМА ЗВІТНОСТІ ІНТЕРВ'ЮЕРА

ПРОЕКТ

ФОРМА ЗВІТНОСТІ ІНТЕРВ'ЮЕРА

за підсумками проведення опитування щодо рівня корупції в Україні за анкетною № _____
в _____ (місце проведення) в період _____ року

П.І.Б. ІНТЕРВ'ЮЕРА _____ **НОМЕР ІНТЕРВ'ЮЕРА**

№ з/п	Номер респондента	Адреса домогосподарства/підприємства	Перший візит		Другий візит		Третій візит		
			Дата, час	Результат ³	Дата, час	Результат	Дата, час	Результат	
1									
2									
3									
4									
5									
6									
...									

Дата _____ підпис _____

³ Результат візиту відмічається кодом: «1» – інтерв'ю відбулося; «2» – відмова від інтерв'ю; «3» – відмова відкрити двері; «4» – нікого немає вдома.

А.7. ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ СУПЕРВАЙЗЕРА ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ

ПРОЕКТ

ІНСТРУКЦІЯ СУПЕРВАЙЗЕРУ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ/ПІДПРИЄМЦІВ

Опитування проводить _____ (хто).

Метою опитування є отримання надійної інформації для оцінки рівня корупції та результативності антикорупційної діяльності в Україні на основі показників щодо поширеності корупційних практик в різних сферах, особистого корупційного досвіду, обізнаності про корупцію та ставлення до неї.

Терміни проведення _____

Навчання інтерв'юерів: _____

Польового етапу обстеження: _____

Приймання заповнених анкет супервайзером: _____

Відправка анкет: _____

Перебіг польового етапу:

Подробиці щодо проведення інтерв'ю див. в Інструкції інтерв'юера.

Увага! Інтерв'юер обов'язково фіксує контактні дані (ім'я та по-батькові, телефон) респондентів, яких він опитав.

Перелік інструментарію інтерв'юера для проведення опитування:

- 1) посвідчення інтерв'юера;
- 2) бланки анкет у необхідній кількості;
- 4) допоміжні картки до анкет (примірник);
- 5) інструкція інтерв'юера;
- 6) звіт інтерв'юера про хід опитування.

Звітність інтерв'юера:

- 1) коректно заповнені та візуально перевірені анкети;
- 2) звіт інтерв'юера про перебіг опитування.

Супервайзер здійснює первинний контроль якості заповнення анкет. перевіряє анкети щодо:

- правильності заповнення кодової й адресної частин;
- дотримання вимог до заповнення анкет;
- логічної послідовності, взаємоузгодженості між взаємозалежними запитаннями;
- характеру виявлених помилок реєстрації відповідей респондентів (випадкові, тобто внаслідок його неухважності, або систематичні, тобто внаслідок неправильного розуміння методологічних вимог до заповнення окремих питань анкет);

- наявності однакових тенденцій у відповідях різних респондентів, опитаних одним і тим же інтерв'юером, а також логічного обґрунтування цих тенденцій;
- наявності підтверджуючих підписів респондентів у разі виявлення виправлень в анкеті.

З метою оцінки загального рівня якості збору даних проводиться контроль роботи інтерв'юерів, які, до речі, мають бути попередньо навчені і добре орієнтуватися у запитаннях анкети. Під час проведення контролю необхідно звертати увагу на такі моменти:

- 1) правильність заповнювання;
- 2) відсутність пропущених запитань, які повинні бути задані;
- 3) логіку переходів між запитаннями;
- 4) дотримання інтерв'юерами правил та методології опитування.

Після ретельної перевірки анкет, супервайзер направляє повний комплект документів Керівнику.

Комплект документів, які підлягають відправленню:

- 1) анкети у кількості згідно із завданням;
- 2) звіти інтерв'юерів у відповідній кількості;
- 3) звіт Супервайзера;
- 4) список інтерв'юерів з відміткою про оплачену роботу.

А.8. ФОРМА ЗВІТНОСТІ СУПЕРВАЙЗЕРА

ПРОЕКТ

ФОРМА ЗВІТНОСТІ СУПЕРВАЙЗЕРА
ЗА ПІДСУМКАМИ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ/ПІДПРИЄМЦІВ ЩОДО
РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ
в період _____

№ з/п	ПІБ інтерв'юера	Номер інтерв'юера	Кількість спроб взяти інтерв'ю	Кількість проведених інтерв'ю
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
...				

П.І.Б. супервайзера _____

Дата _____ підпис _____

1. Зазначте, будь ласка, основні проблеми, які виникали в інтерв'юерів під час проведення опитування

2. Які питання задавали Вам інтерв'юери під час опитування? Їх коментарі стосовно змісту анкети, побажання, поради тощо.

ДЯКУЄМО ЗА СПІВПРАЦЮ!

ДОДАТОК Б. ПРОЕКТ ТЕХНІЧНОГО ЗАВДАННЯ НА ПРОВЕДЕННЯ ПІЛОТНОГО ОПИТУВАННЯ ЩОДО РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проведення пілотного дослідження рівня корупції в Україні

Технічне завдання

Контекст і мета дослідження. Проведення пілотного дослідження є одним з важливих кроків у напрямі створення ефективної системи моніторингу реалізації державної антикорупційної політики в Україні, що підтримується ОБСЄ та іншими донорами. Передбачається, що в найближчі роки Україна може отримати реальний інструмент оцінювання рівня корупції на основі поєднання різних джерел інформації, що мають засвідчувати, зокрема наскільки поширеними є корупційні практики у ключових секторах суспільства. Отримана інформація не буде обмежуватись особливостями сприйняття корупції населенням («думки та враження» про її можливий масштаб, наслідки тощо), а буде показувати включеність населення у відповідні корупційні ситуації («корупційний досвід»). З цією метою має бути розроблено та імплементовано інструментарій загальноукраїнських опитувань за стандартною та уніфікованою методологією, що буде узгоджуватись із правовими визначеннями феномену корупції в національному законодавстві та відповідати сучасним критеріям якості інформації, які застосовуються в державному управлінні.

Загальний опис дослідження. В дослідженні має бути проведено тестування розробленої експертною групою методології стандартного опитування населення щодо рівня корупції в Україні. Дослідження передбачає проведення двох базових опитувань: а) *базового опитування* – населення України за репрезентативною вибіркою; б) *опитування цільової групи, що представляє сектор підвищеного корупційного ризику* – представників бізнес-середовища а також додаткового опитування експертів

Особливості опитування населення

- а) обсяг вибіркової сукупності має становити орієнтовно 2500 домогосподарств для забезпечення репрезентативності результатів для України загалом, економіко-географічних районів та регіонів; обов'язковим буде проведення опитувань в Луганській та Донецькій областях (крім неконтрольованих територій зони АТО);
- б) метод збору інформації – інтерв'ю «face-to-face» або інший спосіб, який обґрунтовано запропонує Виконавець;
- в) опитувальник включатиме до 60 запитань, що змістовно розділені на три блоки – загальна соціально-демографічна інформація; питання про досвід контактів у відповідних сферах та ознаки включеності в корупційні практики; питання про загальне сприйняття ситуації з корупцією в Україні; формулювання питань щодо корупційного досвіду не повинні містити термінів, що мають негативний чи оціночний зміст (наприклад, хабар, корупція, неправомірна вигода, тощо);
- г) інтерв'юери мають пройти спеціальні тренінги з метою ознайомлення з особливостями відображення корупційного досвіду респондентів «мовою правових кваліфікацій»;
- д) перед початком опитувань має бути проведено тестування опитувальника на невеликій сукупності респондентів та запропоновані рекомендації щодо методики проведення опитування та змісту опитувальників.

Особливості опитування цільової групи

а) вибіркова сукупність має становити орієнтовно 1000 респондентів, що будуть представляти основні економічні сектори, типи підприємств (малий, середній, великий бізнес), основні регіони; категорії респондентів – власники/співвласники; керівники/заступники керівників; головні спеціалісти або керівники структурних підрозділів;

б) метод збору інформації – інтерв'ю «face-to-face» або інший спосіб, який обґрунтовано запропонує Виконавець;

в) опитувальник включатиме до 80 запитань, що змістовно розділені на п'ять блоків – загальна соціально-демографічна інформація; питання про досвід контактів у відповідних сферах (спільних з опитуванням населення) та ознаки включеності в корупційні практики; питання про загальне сприйняття ситуації з корупцією в Україні; специфічні питання про контакти з державними органами та наявність корупційних практик, окремим блоком будуть питання про корупцію у приватному секторі;

г) перед початком опитувань має бути проведено тестування опитувальника на невеликій сукупності респондентів та запропоновані рекомендації щодо методики проведення опитування та змісту опитувальників.

Часові рамки. Передбачається, що польові дослідження мають розпочатись не пізніше 1 лютого 2016 року і завершитись до 1 березня 2017 року. Аналітичний звіт за результатами дослідження має бути подано не пізніше 1 квітня 2016 року.

Формат представлення результатів. Аналітичний звіт, який підготує Виконавець, повинен містити: а) узагальнені результати досліджень за ключовими показниками, що подаються як на рівні України загалом так і окремих регіонів, і представлені у зручному для сприйняття та розуміння вигляді; б) опис методології дослідження та оцінку надійності та репрезентативності даних; в) за потреби чи необхідності – порівняння отриманих результатів з даними подібних досліджень, що були проведені в той же період чи в попередні роки; г) інтеграцію отриманих даних з даними державних статистичних спостережень, матеріалами звітності судових та правоохоронних органів (судова статистика, статистичні дані МВС та інших органів). Остання вимога має особливе значення, оскільки одним із основних завдань дослідження є створення можливості отримання даних про латентні форми корупційних практик, що мають визначатись не на основі суб'єктивного сприйняття, а на основі даних про реальні факти повсякденного життя респондентів. Відповідно, аналіз результатів має проводитись спільно юристами та соціологами та бути узгодженим із форматом щорічного звіту центрального органу з антикорупційної політики.

Вимоги до Виконавця пілотного дослідження

Загальні вимоги. Виконавцем дослідження може бути організація (установа) або консорціум таких організацій, що:

- належним чином зареєстрована чи легалізована в Україні і не має жодних обмежень щодо проведення такої діяльності відповідно до свого статуту чи закону;
- поділяє базові цінності ОБСЄ та керується ними у своїй діяльності;
- не має жодних договірних чи інших зобов'язань стосовно політичних партій чи рухів, послідовно керується принципами незалежності та неупередженості;
- має досвід проведення емпіричних досліджень проблем протидії корупції протягом не менше ніж 5 років, що має підтверджуватись, зокрема, наявністю опублікованих (оприлюднених) аналітичних матеріалів, законопроектів тощо;

- має організаційну спроможність для аналітичної діяльності (приміщення, обладнання, програмне забезпечення, команду експертів належної кваліфікації тощо).

Вимоги до проведення польового дослідження. Очікується, що Виконавець:

- має досвід проведення загальноукраїнських чи секторальних опитувань населення чи цільових груп з питань протидії корупції (не менше 5 опитувань за останні 5 років);
- має змогу залучити, використати чи створити мережу інтерв'юерів, що можуть провести опитування у всіх регіонах (областях) України (включно з Донецькою та Луганською областями);
- спроможний провести спеціальні тренінги для інтерв'юерів з метою пояснення правових аспектів методології опитування, залучивши до їх проведення юристів та інших фахівців;
- в оцінці якості польових робіт послідовно враховувати специфічні правові аспекти та адекватність розуміння інтерв'юерами правової природи корупції;
- на час проведення опитувань не має зобов'язань щодо політичних партій чи рухів, що можуть вплинути на неупередженість дослідження.

Вимоги до обробки та аналізу даних. Виконавець має відповідати таким вимогам:

- бути спроможним провести обробку результатів згідно із загальноприйнятими стандартами статистичної обробки соціологічних даних;
- надати змогу доступу третім особам до масиву первинних даних (зокрема шляхом розміщення на веб-сайті);
- мати досвід підготовки аналітичних звітів за результатами опитувань (не менше 5 оприлюднених звітів за останні 5 років).